

50501

22. évf. 6. sz.

Biro

GRAFIKAI SZEMLE

1912 JUNIUS HÓ

GRAFIKAI SZEMLE

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY EGÉSZ ÉVRE 6 KORONA, BEKÖTÉSI TÁBLÁVAL EGYÜTT 7 KORONA 40 FILLÉR

XXII. ÉVFOLYAM

BUDAPEST, 1912 JUNIUS HÓ

HATODIK SZÁM

Nyomatványkiállítás Debrecenben.

Pünkösöd első és második napján a debreceni szaktársaknak bő alkalmuk volt modern nyomtatványok tanulmányozására. A debreceni szaktársak legöregebbjeinek állítása szerint még nem volt Debrecenben ilyen anyagban gazdag és elrendezésben izléses nyomtatványkiállítás. Aki figyelemmel végignézte ezen kiállítás anyagát, — melyet a legmodernebb magyar, osztrák, cseh, német, angol és amerikai nyomtatványokból válogattak össze — méltán elgondolkozhatott azon, hogy vajjon mi az oka annak, hogy a szaktársak városunkban s általában a vidéken nem lépnek a modern nyomtatványelőállításnak eme egyszerű technikájú s mégis nemesen imponáló szedésirányzat gyakorlásának terére. Gondolkozunk mi is ezen s azon is, hogy — mint az alábbi adatok mutatják — éppen azok nem tartották érdemesnek ezen kiállítás anyagát tanulmányozni, akiknek éppen legnagyobb szükségük volna erre s akiknek kedvéért azt a Szakkör rendezte: *a debreceni nyomdászok*. Beszéljenek különben a számok: vasárnap 192 látogatója volt a kiállításnak, ezek közül csak 27 volt nyomdász, hétfőn pedig 82 látogató között csak 9 nyomdászt láthattunk. Tehát mindkét napon a szaktársaknak alig *egyharmadrésze* érdeklődött a kiállítás iránt, három nyomda pedig még csak nem is képviseltette magát a kiállításon.

Ha most tekintetbe vesszük, hogy a megjelent szaktársaknak tulajdonképpeni része meglelt s a maga talpán is megállni tudó szaktárs volt; és ha tekintetbe vesszük még azt is, hogy a debreceni szaktársak tekintélyes része egyáltalában nem, vagy csak igen gyengén tud más szedni, mint kompreszt, — természetesen, mert eddig szükségük sem volt másra — akkor valóban elgondolkozhatunk azon, hogy hát mikor is fogják már észrevenni a szaktársak a vaskolléga közelgő veszedelmét. Ma még ugyan van Debrecenben három napilap, ahol még nem szorította ki a vaskolléga a szaktársakat, azonban nem tudhatjuk, hogy melyik percben jut az urak eszébe a szaktársaknak — gépekkel való kicserélése. Hisz már eddig is *hét* szedőgép működik városunkban, ami bizony néhány szaktársat kitett az utcára s akik ezek közül csak kompreszt tudtak szedni, meg is sinylették ezt. De megsinylette ezt Debrecen össznyomdászsága is, mert csak ennek köszönhetjük, hogy itt ugyszólván a minimum egyszersmind maximum is. En hiszem, hogy a debreceni szaktársak gondolkozni fognak ezen és ennek hatása alatt máskor nagyobb érdeklődést fognak tanusítani nemcsak a nyomtatványkiállítás iránt, de az ősszel megnyíló szaktanfolyamon is tömegesen fognak résztvenni. A kiállításon különben helyből három nyomda — Hoffmann és Kronovitz, Mihály Sámuel és Herceg Henrik és Társa — vett részt, a körülményekhez képest elég szép kollekcióval. S az említettek kivül még kiállítottak a debreceni szaktársak részére rendezett szaktanfolyam munkái is. A kiállítást Toroczky Oszvald tanár ur nyitotta meg szép beszéddel s ezután Wanko szaktárs, mint a központ kiküldötte magyarázta az érdeklődőknek a kiállított nyomtatványok és Mäser-metszetek technikai előállításának módját s párhuzamot vont a külföldi és hazai szedéstechnikai irányzatok között.

Rosenfeld Henrik.

SZAKKÖRI HIREK.

Szaktanfolyamunk anyagi támogatása a főnökegyesület részéről. Körünk vezetősége ez év január hó 15-én beadványt intézett a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesületéhez, mely beadványban a szaktanfolyam anyagi támogatását kérte. E beadványt a főnökegyesület válaszmánya május hó 17-én tárgyalta s az 1911-12. évi szaktanfolyam céljaira 400 korona-t engedélyezett. A főnökegyesület eme határozatát örömmel és hálás köszönettel vesszük tudomásul, mert a megszavazott összeggel némileg könnyítettek a Szakkör terhén, másrészt pedig remélhetjük, hogy a főnökegyesület ezennel többet fog gondolni a Szakkör szaktanfolyamaira, mert hiszen *most* már jogában áll, hogy a tanfolyamaink menelét figyelemmel kísérje s a Szakkör viszont gondoskodni fog arról, hogy az érdeklődést ébrentartsa. Erre nagyon nagy szükség van, mert eddig azt tapasztalhattuk, hogy a főnökök s a főnökegyesület is a szakmai továbbképzés nagy kérdéseivel vajmi keveset foglalkoztak s még kevésbé támogatták a már meglévő tanfolyamokat, amint azt a néhány év előtt a főnökökhöz intézett és minden nyomdának megküldött felhívás és gyűjtőív is eklatáns módon bizonyította. Pedig a szakmai munkások szaktudásának fejlesztése épp ugy érdekében áll a főnököknek, mint a munkásoknak. Szaktanfolyamunknak a főnökegyesület részéről való további anyagi támogatását tehát annál inkább remélhetjük, mert a támogatásról értesítő leiratban a főnökegyesület is felhívja a kört, hogy „*amennyiben ilyen tanfolyamot a jövőben is létesíteni kíván, ennek tantervét idejekorán bemutatni sziveskedjék, másfelől pedig, hogy ez a tanfolyam csak addig működjék önállóan, míg egy általános grafikai szakiskola nem létesül.*” Szükségtelen hangsúlyoznunk, hogy a Szakkör a fenti felhívásnak készséggel eleget is fog tenni s mindenek előtt arra fog törekedni, hogy szaktanfolyamát minél szélesebb alapokra fektesse s a főnökegyesület támogatását magának biztosítsa mindaddig, amíg a leiraltban jelzett „*állandó szakiskola*” nem létesül; addig pedig — Magyarországon

vagyunk — még sok víz fog lefolyni Dunán, Tiszán, Dráván és Száván. Mi ugyanis a szakmunkások továbbképzésére is szorgalmat állandó szakiskolát gondolunk.

BEKÜLDÖTTEK.

Bírálatra beküldött nyomtatványok. *Steiner Soma* szaktársunk (Löbl D. és fia nyomdájában) több egyszerű, a köznapi gyakorlatból való nyomtatványt küldött be hozzánk elbírálás végett, melyeknél egyszerű és keresetlen voltak mellett dicsegrünk kell az újszerűsége való törekvést. Kár, hogy a többnyire tiszta szedésmunkát a hiányos nyomás nem juttatja érvényre.

Hatásában valóban előkelő, a Franklin-Társulat munkáinak jellegzetességét mindenben magán hordó az az emlékfűzet, amely *Schweiger Mór* szaktársunknak, a Franklinnyomda művezetőjének ötvenéves nyomdászjubiléuma alkalmából megjelent s a jubiléus szavai szerint, annak hatyudalaként készült. A pazar eleganciával, nagy áldozatkészséggel előállított munka méltán sorakozik a Franklin-Társulat jobb munkáihoz. A nyomás szép s a fűzel költése is sikerült. g.

PÁLYÁZATI HIREK.

Lapunk irodalmi pályázata iránt nagy érdeklődést tapasztalunk, úgy hogy bizonyosra vehető, hogy sokan sok irodalmi dolgozattal fognak pályázni a babérért. Miután több oldalról egy és más irányban felvilágosítást kértek, mindazoknak ezután adjuk tudtukra, hogy nem kívánatos a pályázatnál hosszú értekezésekkel és történelmi munkákkal résztvenni, annál kevésbé, mivel a közzétett pályázati feltételekben (lásd májusi számunk 118. oldalán) ki van kötve, hogy a pályacikk legfeljebb 200 sornyi terjedelmű lehet s tárgya gyakorlati értékű legyen. Egyébként a pályázók alig kockáztalnak valamit, mivel minden használható vagy némi javítás után használható cikket közlünk s ezért a jogos sorhonoráriumot folyósítjuk. A pályázat július hó 15-én jár le.

A Szakegyesület pályázata a Nyomdász-Évkönyv és Utikalauz belső címlapjának szedésére és nyomtatására. A Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Szakegyesülete pályázatot nyit a Nyomdász-Évkönyv és Utikalauz 1913. évi tizenötödik évfolyama, tetszés szerinti színben előállítandó belső címlapjának szedésére és nyomtatására. A címlap szövege: Nyomdász-Évkönyv és Utikalauz 1913. Tizenötödik évfolyam. Szerkesztette Lerner Dező. A Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Szakegyesülete kiadása. — Alakja ugyanaz, mint az 1912. évi címlapé. A szedés első díja öt darab 10 koronás arany, második díja három darab 10 koronás arany, harmadik díja két darab 10 koro-

Nem volna teljes a fenti beszámolás, ha azt egy és más adattal ki nem egészíteném. Ehelyütt elmondom a magam tapasztalatait, már amennyit rövid ott tartózkodásom alatt szerezhettem. Elsősorban magam is csodálkozásomnak adok kifejezést, hogy a debreceni szaktársak — tisztelet a kivételnek — a szakmai oktatás és önművelődés iránt annyira érzéketlenek; ez ugyan más helyütt is tapasztalható, de míg más városokban a kártyázás és alkoholnak hódol a szaktársak rendszeren nagyobb része s így ezen dicstelen és cseppet sem modern gondolkozásra való szenvedélyek vonják el a figyelmet a szakmai továbbképzéstől, addig Debrecenben ezt nem tapasztaltam. A debreceni szaktársak dicséretére legyen mondva, hogy figyelmüket a fent említetteknek sokkal nemesebb szórakozás izgatja s ez: a sport, a testgyakorlat. Ez szép, de még szebb lenne, ha a test fizikumának edzése mellett agyuk és értelmük élesítésére is gondot fordítanának. De mert a közmondás is azt mondja, hogy egészséges testben ép lélek lakozik, én is bizom abban, hogy debreceni szaktársaim is tudatára ébrednek szakmai visszamaradottságuknak s megragadják az alkalmat, hogy magukat szakmájukban tovább képezzék. Lesz alkalmuk erre, mert Sztankay F. Béla urnak, a fémipari szakiskola igazgatójának ígéretét birjuk, hogy az ősszel rendezendő tanfolyamot tőle telhetőleg támogatja, tantermet s tanerőt is rendelkezésükre bocsát. E tanfolyamot a Szakkör vezetősége is hajlandó támogatni, mert szükségét érzi annak, hogy a debreceni szaktársak a már megkezdett uton tovább haladva olyan eredményeket is tudjanak elérni, amelyeknek segítségével kivívhatják azt, hogy a „minimum“ ne legyen egyszersmind maximum is. Körünk szívesen nyújt segédkezet e nagy munkához, de ellenértékképpen méltán elvárja a szaktársaktól, hogy ebbeli törekvésében hathatósan támogatják s az eddiginél nagyobb és impozánsabb számban tömörülnek a Kör lobogója köré, mert nagy eredményeket is csak közös erővel, közös munkával és megingathatlan alapon lehet elérni.

Reméljük, hogy eme óhajunk teljesül s bízunk a debreceni helyi csoport agilis vezetőségében, hogy hivatásának magaslatára fog emelkedni.

Végül még úgy a központi vezetőség nevében, mint a debreceni szaktársak megbízásából ehelyütt őszinte köszönetet mondok *Sztankay F. Béla* igazgató urnak, *Toroczky Oszvald* tanár urnak, amiért a szakmai oktatás előmozdítására vállalkoztak s e téren igen szép eredményt értek el s mert a kiállítás sikerét is az ő áldozatra kész támogatásuknak köszönhetjük. Reméljük, hogy ebbeli jóindulatukat továbbra megőrzi számunkra s viszont mi is ígérjük, hogy a nagy és nemes célra való tekintetből igyekszünk minél többször alkalmat szolgáltatni eme nemes és önzetlen támogatásra.

Köszönettel tartozunk még *Herceg Henrik* nyomdatulajdonos urnak is a kiállításra szóló meghívó szíves és díjtalan elkészítéseért, valamint a lapunk részére ugyancsak díjtalanul küldött két mellékletért.

Wanko Vilmos.

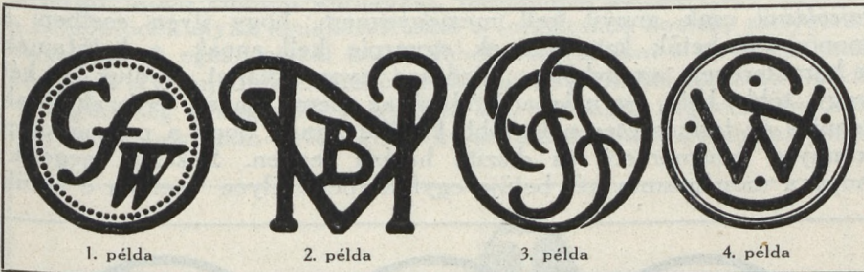
Gépszedés mint kliséalírás.

Nyomtatás alatt levő oly munkáknál, melyekben sok az aláírással ellátott illusztráció, gyakran megtörténik, hogy spiszek képződnek a kizárás felemelkedése vagy a sorok meglazulása folytán. A gépmester a legkülönbözőbb eszközökhöz kénytelen ilyenkor nyulni, hogy minél kevesebb legyen a makulatura. A spiszek folytonos lenyomkodása roppantul hátráltatja a nyomtatást is, nem is szólva arról, hogy a lenyomkodás által igen sok kizáróanyag megy tönkre. Ennek megelőzésére az „American Printer“ biztos szert ajánl: a kliséalírások és feliratok soröntő géppel való szedését. Amely nyomda szedőgéppel nem rendelkezik, jól teszi, ha ezeket a sorokat szedőgéppel bíró nyomdában szedeti le. Azután a kliséalírásokat a szokásos szögcskével odaerősítjük a klisé fájához. Mindegyik végénél elegendő egy-egy szögcske. És ha a klisé és aláírás között egy-két tértöt teszünk, vagy ha a kliséalírás több, esetleg ritkított sorból áll is, a szögek által hasznavehetetlenné vált tértötök okozta kárt a nyomtatásnál megtakarított idő sokszorosán megtéríti. H.

A monogrammról.

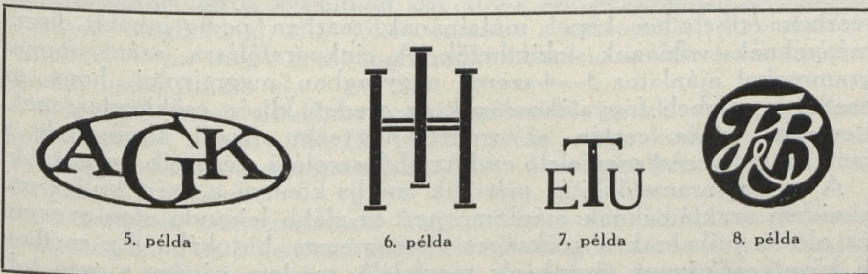
Lapunk mult havi számában közölt cikkemben ígéretet tettem, hogy monogrammok rajzolásáról, illetve két vagy több nyomdai betűnek megfelelő összeállításáról és Mäser-, linoleum- vagy celluloidlemezbe való véséséről is elmondok egyet-mást. (A cikkben felsorolt példák egy részét lapunk egyik mellékletén mutatom be.)

Monogrammok már sok esztendővel ezelőtt kezdtek alkalmazni nyomtatványokon. Különös előszeretettel alkalmazták a monogram-mokat eljegyzési lapoknál és esküvői meghívóknál, mintegy szimbolizálni akarván a jegyesek ama szándékát, hogy életük sorsát egybe-kapcsolják s egymásnak elváihatlan társaivá válnak. Ez a divat külföldön ugyszólván külön iparágat teremtett s igen sok olyan üzemet létesítettek, melyekben a levélpapírok, borítékok, eljegyzési és esküvői értesítők, névjegyekhez használandó papírokat és kartonokat dombó-

ritott monogramokkal látták el. Az ilyen monogramokkal ellátott papírok azonban már mindjobban kiszorulnak a divatból, aminek talán az a legfőbb oka, hogy ilyeneket nem lehet az egyes nyomdák raktáron tartani s csak esetről-esetre szerezhetők be közvetlenül a gyártótól, minek folytán azok drágábbak is s a nyomtatványok elkészítése és szállítása is huzamosabb időt igényel.

A dombornyomatásu monogrammok egyébként is ritkán egyeznek a ma használatos modern betűkkel s így mindjobban elterjed ama gyakorlat, hogy a monogrammot a nyomtatványhoz felhasznált betűk karakterével megegyezően megrajzoltatják és cinkográfiai uton állítják elő a klisé (1-5., 8., 17., 18. és 21. példák), vagy pedig Mäser- stb. lemezbe metszik (9-15., 19. és 20. példák).

Már a mult havi számban megjelent közleményemben is említettem, hogy vignettákkal való díszítés igen háladatos; s ugyanezt mondhatjuk a monogramokkal való díszítésre is, tehát talán nem végzek felesleges munkát, ha a monogramrajzolásról írok, mert hiszen ilyen mégis könnyebb megrajzolni, mint egy vignettát.

Monogrammok többféle módon készíthetünk; *először*: rajzolás és cinkografálás vagy lemezbe vésés útján; *másodsor*: betűöntődei betűk megfelelő összeállítása, átmásolása és lemezbe vésése segítségével; *harmadsor*: ugyancsak betűöntődei betűknek vagy léniáknak felhasználásával s végül *negyedszer*: a nyomdai betűk egymásra nyomtatásával.

Általában szólva a monogramrajzolásról megjegyzem, hogy arra kell törekednünk, miszerint a monogrammot alkotó betűk *lehetőleg egyenlő nagyságúak* legyenek. Ez azonban csak a legritkább esetben

nás arany. A nyomás első díja öt darab 10 koronás arany, második díja három darab 10 koronás arany, harmadik díja két darab 10 koronás arany. Pályázhat a Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Szakegyesülete minden tagja. Pályázati határidő 1912. évi augusztus hó 10. A pályaművek zárt borítékban, jelígsé VIII. kisérletében Lerner Dezső címére, Level, Kőlcsey-utca 2 alá küldendők.

A PAPIRSZAKMÁBÓL.

Zárszámadások. A Magyar Papírgyár Rózsahegyen 148'000 K veszteséggel dolgozott a mult évben, A rózsahegi papiranyaggyár rt. pedig 12.200 K nyereséget mutat fel. A rózsahegi cellulóze és papírgyár szintén eredményes munkát végzett az elmúlt évben, amennyiben 5% osztalékot fizet.

A Hermaneci papírgyár rt., mely a Hazai bank rt. égisze alatt működik, 1911. évi mérlege szerint a veszteség az 1,500.000 korona alaptőke mellett 554.876 koronára emelkedett az 1910. évi 388.100 koronáról.

Felbert Gyula, a theresianthali papírgyár raktára és magyarországi képviselője, raktáron tart rendkívül nagyválasztékunymó, középanyag, famentes és amerikai illusztrációs műnyomópapírokat, ugyszintén legfinomabb színes borítékpapírokat, duplexet és kartonokat.

TECHNIKAI UJTÁSOK

Képek távirali továbbítása a Mortier-eljárás szerint. Mortier, francia mérnök, tisztán távirali uton, külön elektromos berendezések nélkül, lehetővé tette képeknek távolba való továbbítását. Ő a továbbítandó képet egyes, különböző világosságu pontokra bontja ezeket a világosságu fok szerint jelöli meg és egy bizonyos sorrendben megtáviratozza. Hogy a szemnek ne kelljen az állandó világosság-különbségeket megállapítani, Mortier a kép eredjét rácsozat (raster) segítségével átalakítja oly módon, hogy feléje átlátszó hártlyát feszít, mely tíz rétegből van összeállítva. Az egyes rétegek egyenlően négyzetekre vannak beosztva, melyekben geometriai alakok formájában kivágások vannak és pedig mind a tíz rétegen eltérő alakok szerint. Ha ezen rácsozat segítségével a képet fotográfikailag sokszorosítják, a másolat egyes foltokra bontoltnak látszik, melyek mind bizonyos számú pontot és vonalat tartalmaznak és számszerint különféle világosságu fokozatokba sorozhatók. Hogy a világosságu fokozatok számok szerint tovább adhatók legyenek, az így előkészített képet keretbe feszítik és lencse segítségével, melyen át egyszerre 20 ily foltot lehet látni, adott sorrendben vizsgálják a foltokat, melyeket számok alakjában diktálnak le aztán. A sürgöny vé-

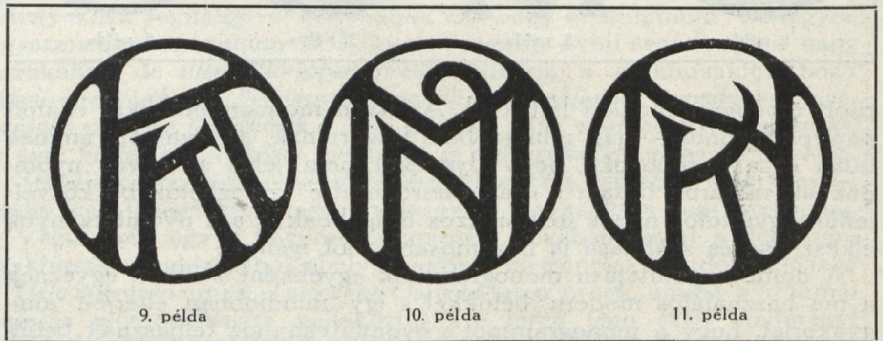
tele után a képet külön erre a célra készült „mikrotyp”-ek után összeállítják olyképpen, hogy a különböző világossági fokozatok többé-kevésbé sűrű vonalak és pontok alakjában kerülnek ki. Az így előállított képek nagyon jól sikerültek. Alaposabb szemlélésük-nél a vonalaknak egész hálózatát lehet észlelni rajtuk. Egy ily sikerült képet csak hatféle világossági fokozat alkalmazásával készítettek. Az eredeti képet 3900 pontra bontották szét, melyeket 880 számpár formájában továbbítottak volna. Az eljárás olcsóbbá tételére a számpárokat 440 szóvá változtatták át, amiért, levéltávirat díját véve alapul, csak 440 frankot fizettek. Az eljárás olcsóságán kívül fontos, hogy a vizsgálokészüléken és a mikrotypeken kívül más berendezés nem szükséges. Az eredeti kép felbontása a távirat leadása és a képnek összeállítása egy-egy fél órát igényeltek. Ha az összes idővesztéséget, mely kedvezőtlen körülmények között beállhat, figyelembe vesszük, egy képnek fotografiai uton történt felvétele után 2–3 órára (!?) ezen eljárással egy más helyen megjelenő lapban a sokszorosítás megjelenhetik.

FELJEGYZÉSEK

Bíró Mihály festőművész műveinek gyűjteményes kiállítása. A Művészház május-junius havi zsűrimentes kiállítása iránt általános érdeklődés volt tapasztalható s eme érdeklődés középpontjában Bíró Mihály gyűjteményes kiállítása állott. Jólesőleg állapítjuk meg, hogy a látogatók zöme szivesebben tartózkodott a kiállítás Bíró-termének izzó, forradalmi levegőjében és elismeréssel adózott a mi proletár-piktorkunk művészetének. A munkásság köréből azonban — sajnos — csak nagyon kevesen tekintették meg a tárlatot. Bíró Mihály művészetének méltatásával külön cikkben foglalkozunk, e helyütt csak felsoroljuk a lapunk két mellékletén reprodukált műveit, melyek csak egy kis töredékét képezik a gyűjteménynek. Az első mellékletünk első oldalán bemutatjuk a Jamaikarum-, Perl- és Keresztély-féle reklámplakátok vázlatait, továbbá a Népszava- és a szociáldemokrata párt agitációs plakátjait; a második oldalon reprodukáltuk az állatkerti plakátpályázaton megválasztott munkát, a „Yost” plakátot és két friest. A második melléklet első oldalán látható két fries és a Moloch-etetők című kép, melynek eredetijét a párttitkárság megvásárolta; a második oldalon reprodukáltuk a Krisztus és szegény szolgálói című képet, mely szintén a párttitkárság tulajdona, továbbá egy friest és a Millenium-keserű plakátját, s az antialkoholista propaganda céljait szolgáló plakátot, mely az erre kiírt pályázaton az első díjjal lett kiüntetve. Lapunk e havi fedőlapja szintén Bíró Mihály munkája.

tapasztalható (2., 6., 8., 13., 15., 16. és 19. példák), aminek okát abban látom, hogy egyes betűpároknak egyenlő nagyságban való összekombinálásakor az egyik betű nem érvényesülhet eléggé, vagy pedig az egész kompozíció nagyon zavarossá válik, ami azután a monogram dekoratív értékéből sokat elvon. Ha azonban az egyik betűt valamivel nagyobbra kell rajzolnunk, úgy ügyeljünk arra, hogy a szimbolizáló név, cégcím *legfontosabb* szavának kezdőbetűje legyen a nagyobbik. A betűk pedig *egyszerűek* legyenek s ne igyekezzünk azokat felesleges kacskaringókkal „diszíteni”, mert ezzel is károsan befolyásoljuk a dekoratív hatást. (Az ilyen izléstelen tudlisdítésnek tulajdonítható, hogy a régebbi időben egyes betűöntődék által készített monogramok nem terjedtek el, mert egyeseknek a rajza annyira kusza, hogy csak megerőltetés árán vehetők ki az egyes betűk.) Ebből következik, hogy a monogramokat legfeljebb csak egyszerű vonallal vagy más egyszerű diszitménysorral határoljuk, minden másnemű diszítést kerüljünk.

Áttérve a fent említett módok rövid ismertetésére, a *monogramrajzolásról* csak annyit kell megjegyezni, hogy ilyen esetben a monogrambetűk karakterének egyeznie kell annak a betűfajnak a karakterével, amelyből a kérdéses nyomtatványt szedtük. A két vagy több betű egymásbefonódásának nem szabad erőszakoltnak lenni s ez természetesen legfőbb kelléke annak, hogy a monogram könnyen felismerhető és diszitő hatású legyen. Sokszor megesik, hogy a monogram két betűje egyféle betű, ilyen esetben e betűk

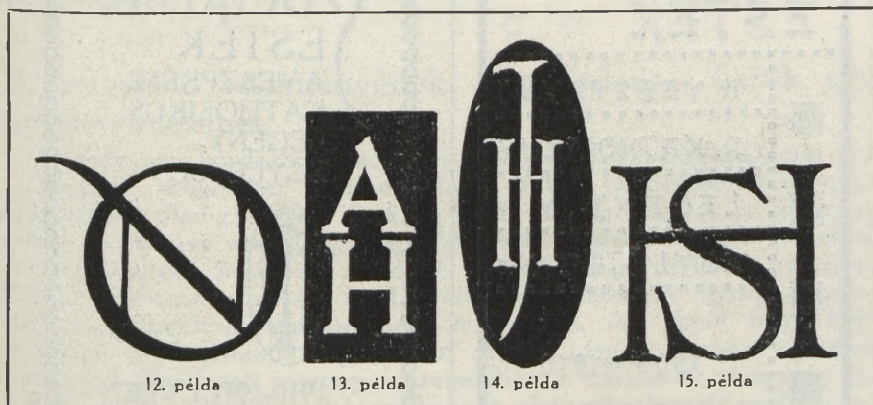
egyikét fordított alakjában is alkalmazhatjuk (17. példa), magától érthető, hogy egyes betűk ilyen alkalmazása nem ajánlatos, ilyenek például: J, L, S, Z, C, G, D, N, P, mert ezek ilyen alkalmazásban részben érthetetlen képet mutatnának, részben pedig inkább diszitményeknek volnának tekinthetők. A cinkografálásra szánt monogramokat ajánlatos 3–4-szeres nagyságban megrajzolni, hogy az esetleges rajzbeli fogyatékoságok az eredeti klisen csökkentessenek. Lemezbe vésés esetén az eredeti nagyságu rajzot átmásoljuk a lemezre s a vésést megfelelő eszközzel (karcolóttű, véső stb.) végezzük.

A monogramelőállítás második módja könnyű s ezért különösen a vidéki szaktársaknak ajánlom, mert az alább leírandó uton gyorsan és olcsón juthatnak a szükséges monogram birtokába. Ez esetben a következőképpen járunk el: megfelelő, modern vágású s nem túlságosan tömörképzű írásfajból vesszük a szükséges betűket s azokról vékony, áttetsző papírra levonatokat készítünk s azután a két levonatot egymásra helyezzük, úgy, hogy a két betű szép kombinációju monogramot mutat; amikor meggyőződünk arról, hogy a monogram összeállítása kifogástalan: a levonatokat egymásra ragasztjuk s lemásoljuk s erről a másolatról a lemezre visszük át a rajzot. Ezekután már csak a lemezvésés marad hátra. Ez az eljárás azonban nem elég egyszerű s a többszöri másolásnál a betűk esetleg nem az eredeti alakjukban kerülnek a lemezre, amint azt már sokszor tapasztaltam. A legegyszerűbb s legbiztosabb eljárás a következő: A betűkről áttetsző (Florpost) papírra levonatot készítünk, lehetőleg gépben, hogy a nyomás tiszta s normális erősségű legyen. Ezután úgy járunk el, mint például az alapnyomatlemezeknél, amikor a levonatot a lemezre átnyomjuk. Először az egyik betűt nyomjuk át a lemezre s

azután a második betű levonatát megfelelően igazítva átnyomjuk, úgy hogy a lemezen a monogramm tiszta képét kapjuk. Ilyen módszerrel készültek a 12., 13., 14., 15. és 19. számú példák, melyeket Mászerlemezbe véstek. Ennél a módszernél esetleg némi változtatást is eszközölhetünk a betűképeknél; a fent említett 14. példánál például a J betűt meg kellett hosszabbítani, a 15. példánál pedig a H betű vízszintes összekötővonalát az eredeti betűn ∞ alakú s így a monogramm S betűje a kombináció folytán inkább 8 számjegynek lett volna tekinthető, mint S betűnek; tehát ennél a példánál a betűöntődei betűn is egyszerűsíteni kellett a jó hatás kedvéért.

A harmadik módszer után is lehet szép monogrammmokat előállítani. Ennél a betűöntődei anyagot használjuk fel. A 6., 7. és 16. példák betűkből állítottak össze s elég szép monogrammmok. Sajnos azonban, hogy az ily módon való monogrammmösszeállításra nem minden betűpár alkalmas. Léniakból is szedhetünk monogrammot, de ezekre is áll az utóbb említett korlátozás, mindannak dacára, hogy legutóbb a betűöntődék olyan léniakészleteket is forgalomba hoztak, melyeknek elemeiből az egész verzál abc-ét lehet összeállítani s az ilyen léniakészletek el is terjedtek. Léniából szedett monogrammat ábrázol a 6. példa.

Végül még a negyedik módról is kell szólni. E negyedik mód az, hogy a monogramm betűit külön-külön nyomtatjuk egymásra. Ennek

alkalmazása semmiféle nehézségekbe nem ütközik, ha kevés számú nyomtatásról van szó. Például egy 200–300 példányban előállítandó esküvői meghívónál alig jöhet számba a másodszori nyomtatás s emellett — ha maga a monogrammkombináció is ötletes és szép — kiváló hatás érhető el.

Legvégül ismét általános megjegyzéseket teszek. A monogramm lehet pozitív, negatív (8., 13., 14., 19. példa), vagy konturvonalas s ez esetben a háttérat rasztervonalyszerűen vonalozhatjuk vagy mintázhatjuk (20. példa).

A kétbetűs monogrammmok kombinálása nem ütközik különösebb nehézségekbe, de a kettőnél több betűs monogrammmoknál már nagyon óvatosan kell eljárunk, nehogy az erőszakolt kombinációval a jó hatást kétségessé tegyük. Nem feltétlenül szükséges, hogy a betűk egymásba fonódjanak, mert egymásmellé való állításukkal jobb hatást érhetünk el. Példa erre a 5. számú monogramm, melynek betűit egymásra kombinálni nem volt ajánlatos s így a bemutatott megoldást kellett választani.

A monogramm alkalmazásáról most csak annyit szükséges megjegyezni, hogy annak kellő érvényrejuttatására kell törekedni, anélkül azonban, hogy az a szöveget bármiképpen is befolyásolja, mert a monogramm természeténél fogva nem bír nagy fontossággal (kivéve azokat az eseteket, amikor az egyszersmind cégjegynek vagy védjegynek is tekintendő) s a hivatása a nyomtatvány diszkrét díszítése. Erre való tekintettel többszörű nyomtatásnál a monogramm tulságos előtérbe hozását (különösen, ha az negatívrajzu) tompított színek alkalmazása által kellőképpen lefokozhatjuk.

Grafikai kiállítás. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat tervbe vette, hogy ez év őszén üzleti grafikai kiállítást rendez, amelyen be akarja mutatni, hogyan kell a mindennapi irodai és kereskedelmi nyomtatványokat, reklám-cikkeket, csomagolásokat és mindenféle az üzleti életben szükséges grafikai termékeket művésziessé előállítani. A kiállítás ügyében a napokban tanácskozás volt, amelyen arra a megállapodásra jutottak, hogy a kiállítást az összes érdekelt szakkörök bevonásával ez év őszi hónapjaiban fogják rendezni. A kiállítás előkészítési munkájában a grafikai főnökegyesületen és a detailpapirkereskedők szövetségén kívül a Társulat bevonja a nyomdai szakmunkások és művezetők képviselőit a „Magyar Nyomdászati” és a „Grafikai Szemle” szerkesztősegeinek kiküldötteit is. Az eképp megalakítandó előkészítő bizottság részletes programot fog kidolgozni, amelynek alapján a Társulat kiállítási bizottsága gondoskodik majd a kiállítás rendezéséről.

Előadások a sokszorosító iparok köréből. Junius hó 2-án fejeződött be az az előadássorozat, melyet a m. kir. Technológiai Iparmúzeum igazgatósága rendezett a sokszorosító iparosok számára. Lapunk szűk terjedelme nem engedi, hogy az előadások részletezésére is kiterjeszkedjünk; mindamellett azonban nem mulaszthatjuk el annak a megemlégését, hogy az előadássorozat rendezésével, lefolyásával és eredményével nem lehetünk megelégedve. A rendezés nem volt eléggé körültekintő, mert a meghívók nagyon későn bocsáttattak ki s így nyomdászok csak igen kevesen jelentkeztek. Feltétlenül kívánatos lett volna, ha az Iparmúzeum érdemes igazgatósága a tervbevett előadássorozatról — néhány héttel annak megkezdése előtt — hátról-hétre kommunikét ad ki, hogy ezzel a nyomdászok érdeklődését felkeltse. A mult számban közölt tananyagra vonatkozólag az a megjegyzésünk, hogy annak rendes és kimerítő előadására nem elegendő 20-szor két óra s annak tökéletes és szakmai szempontból kifogástalan magyarázására nem elegendő egy ember szaktudása és tapasztalata. Nagyon sok olyan magyarázatot hallottunk, amelynél többet tudunk s a melylyel még az egyébként nagyon szegény magyar szakirodalomban is kimerítőbben foglalkoztak. Egy szóval az előadássorozat nem szolgálta azt a célt, amit mi vártunk; mindannak dacára elismerjük, hogy a Technológiai Múzeum kiváló igazgatójának, *Gaul Károly* urnak törekvése nemes és pártolásra érdemes volt, de hogy az előadások nem elégitették ki a hallgatók nagy részét — és talán őt magát sem — az valóban nem az igazgató uron mulott. *Szabó I.*

A nemzetközi kiadói kongresszus állandó bizottsága a napok-

ABC.

ban Bernben ülést tartott, amelyben Anglia, Franciaország, Németország, Olaszország, Dánia, Hollandia, Spanyolország, Svédország és Magyarország küldöttei vettek részt. A bizottság különösen a jövő évi kongresszus előkészítését tárgyalta, amely tudvalevőleg Budapestet fog meglatlatni. Magyarországon és Ausztrián kívül alig van már kulturállam, amely a berni egyezményen kívül allana és így érthető a külföldi kiadóknak az a reménye, hogy a budapesti kongresszus meg fogja hozni Magyarország csatlakozását is.

A **Niederösterreichischer Korrektoren-Klub** másodelnöke Ferdinand Löwy szaklárunk a „Freie Typographie” budapesti látogatása alkalmával szintén körünkben időzik s ez alkalommal a Korrektorok és revizorok köre meghívására július hó 1-én este a szakegyesület üléstermében az ausztriai korrektorviszonyokról előadást tart, amelyet kedélyes összejövetel követ.

János-ünnepélyek. A Jótékonyági kör szokásos János-ünnepélyét ezidén június hó 29-én tartja meg a kőbányai régi sörházban. — A temesvári szaklárak e hó 23-án rendezték ezidei János-ünnepélyüket, melynek tiszta jövedelmét könyvtárak gyarapítására fordítják.

Ujnyomdai részvénytársaságok. A Nap-nyomda részvénytársasággá alakult át. Részvénytőkéjét 5 millió koronában állapították meg. — *Apostol-nyomda* rt. cégcím alatt 60.000 korona alaptőkével új nyomda alakult Budapesten. — *Karczag Vilmos* nyomdája szintén részvénytársasággá alakult át 23.000 korona alaptőkével.

Uj nyomdák alakulása. *Szabókan* Horváth és Plank nyomdát nyitottak. — *A komáromi Szénássy-féle* nyomdát Sipos F. és neje könyvkötő- és papirkereskedő-cég vette át. — *Szombathely* nyomdájának száma is szaporodott, amennyiben Lindtner Imre nyomdász könyvnyomdát nyitott. — *A bajai Rajkovits-féle* nyomdát Erdős és Fodor újságírók vették meg. — *Adán* Király Béla rendezelt be nyomdát s azt már üzembe is helyezte. — A gombamódra szaporodó új kisnyomdák sorát Friedmann Károly nyomdája és papirkereskedése zárja be. Friedmann *Tolnatamásiban* nyitott nyomdát, ahol egyébként már van egy nyomda; hogy egy 5251 lakosú kis faluban miképp képes két nyomda létezni, azt nagyon nehéz elképzelni. — A „*Fogadó*” című vendéglőszaklap szerkesztő-kiadója, Flór István, Budapesten, lapja előállítására nyomdát nyitott.

Zárszámadások. A *Globus Pénzüntézetek műintézete és kiadóállalat* rt. múlt évi mérlege 31.000 K veszteséggel zárult az előző évi 51.541 K veszteséggel szemben. — A *Világosság-könyvnyomda* r.t. legutolsó mérlege 14.389 K nyereséget mutat fel a tavalyi 13.753 K-val szemben. Osztalék 6 korona (6%). — A *Pesti*

A könyvnyomtató munkaköréből.

Nem minden betűfaj verzálbetűi alkalmasak verzálsorok szedésére! Alább bemutatok egy példát a gyakorlatból, melynek eredetije egyike a legizléstelenebb nyomtatványoknak, amiket eddig láttam. A szedés legfőbb hibája, hogy olyan betűfaj verzálisából szedték, amely erre a célra, rendkívüli nyugtalansága, szögletessége miatt, egyáltalán nem alkalmas. A második nagy hibája a szedésnek, hogy a szedő — talán stilszerűség kedvéért — vibráló hatású diszítést alkalmazott és ennek tejebe a papír színét és a festékszíneket is szerencsétlenül választotta meg. Nem céltom azonban, hogy e nyomtatvány többi nagy hibáit is felsoroljam, mert remélem, hogy az illető szaklárám izlése e nyomtatvány nyilvánosságra kerülése óta (2 éve ennek) finomult s ezentúl már nem követ el ilyen csunya dolgot. Mindamellettt reprodukálom e munkát is, hadd lássák egyes szaklárak, hogy ilyen és ehhez hasonló betűfajok verzálbetűi nem alkalmasak verzálsorok

Eredelijét sárga papírra nyomtatták; a szöveget lila színnel, a diszítést arannyal.

Az előbbinek helyesbített példája, mely egyszerűsége dacára hatásosabb, izlésebb.

szedésére; pedig nagyon sokszor láttam, az ugynevezett *Hansa-Kurziv*, *Carola*, *Excelsior*-írásokból is verzálsorokat, sőt volt szerencsém látni fraktur metszésű verzálsorokat is. Hogy az ilyen esztelen betűmegválasztás és alkalmazás csak ártalmára van a nyomtatványoknak s hogy más híján egyszerű, közönséges antikva-betűk is jobban megfelelnek a célnak: azt hiszem, nem kell bővebben magyarázni. Tehát ne alkalmazzunk ilyen betűket verzálsorokhoz. E hasonló és a mellette látható javított példa különben eléggé bizonyítja az egyszerűségnek az esztelen diszbetű és körzet-alkalmazás felett való fölényét.

A *betűszekrények leejtése* könnyen elkerülhető azáltal, ha a szedő megszokja azt, ha egy sort bedugott szekrényből kell szednie és nincs hely, ahová azt felállíthatná, hogy a használandó szekrény alatt lévő szekrényt körülbelül egyharmadára hihuzza s így azt, amelyből történetesen szednie kell, ezzel megtámasztja. Ha már most a guggoló helyzetben lévő szedő bármely okból meginog, vagy mondjuk valamelyik szaklárása véletlenül meglöki, akkor a kihuzott szekrény az alatta lévő támasztó szekrényre esik és a szekrény összedobásának veszedelme ezen egyszerű megelőző intézkedés által meggátoltatik, s azért nagyon célszerű, hogy a szedő ezen egyszerű módszert megszokja, úgy hogy az természetévé váljék, így egyhamar

ezen óvórendszabály értékét megfogja becsülni és fentemlített óvintézkedés nélkül guggoló helyzetben nem fog többé szedni. Nagyon természetes, mint e sorok elején már megemlítettük, hogy szedni csak felállított szekrényből volna szabad, mert eltekintve attól, hogy az kényelmellen a szedőre nézve és veszedelmes a szekrényre való tekintettel, az utcákban való közlekedést is gátolja, ami pedig sok felhúzásra is ad alkalmat. A kihuzott vagy felállított szekrényt ne mulasszuk el soha a helyére visszatenni, mert azáltal, hogy nem tesszük a szekrényt vissza a helyére, eltekintve attól, hogy nem valami szép látvány, ha 3–4 szekrény egymás tetejére tornyosul, azonkívül annak a veszedelemnek is ki van téve, hogy lecsuszhatnak, nem is szólva arról a bosszuságról, amit azoknak a szaktársaknak okozunk, akik az illető szekrényt nem találják meg a helyén, ha pedig csak a kihuzott szekrényeket nem toljuk be rendesen a helyükre, akkor pláne szaktársaink testi épsége ellen törünk, mert számtalanszor történt már meg, hogy egy kiálló szekrénybe vagy formadeszkába egyik-másik szaktársunk lába vagy keze ütődött meg, amelynek fájdalmas és kékre-zöldre vált helye még hetek múlva is meglátszott és csak a szerencsés véletlennek köszönhetette, hogy nagyobb baleset nem történt. Az elmondottak megszivvelése esetén minden nagyobb fáradtság és megerőltetés nélkül elkerülhetjük a fentebb vázolt kellemetlenségeket.

S-s.

A művezető véleményének megkérdezése betűk stb. megrendelésénél.

Csodálkozva kérdezhetik sokan e címsorok elolvasásánál, hát így is, azaz e szakember meghallgatása nélkül is történhetnek megrendelések? Pedig nagyon gyakran fordul elő ez a káros és helytelen dolog. Eltekintve attól, hogy egy önértetes művezető nem érezheti jól magát olyan üzemben, ahol őt e tekintetben mellőzik, munkakedvét egyhamar elveszti, mert eredményes munkát éppen a helytelen megrendelések folytán nem tud elérni. Az ebből folyó hátrányokra és kellemetlenségekre az alábbi néhány sorban akarunk rámutatni. Rendezett viszonyu üzemekben a művezető személye és tudása megbecsültek — akár szedő vagy gépmester legyen az illető —, annak tanácsa nélkül nem is rendelnek betűt, körzetet, felszerelési tárgyakat, gépeket vagy akármit, ami nagyon természetes is, mert akkor nem fordulhat elő az, hogy a közönséges, egyfajta kenyérírásoknál a számoknak és pontozásoknak 5–6-féle vágásu válfaja van jelen; egy fél minimumot rendelnek oly betűből, amelyikből 3–4 minimum is kevés volna, vagy megfordítva; vagy valamelyik címírásnak *korcsfaja* néhány fokozatban vonul be a nyomdába, holott ennek eredetije minden fokozatban megvan és inkább ennek pótlása lett volna szükséges; vagy pedig rész- vagy ólomvonalakat rendelnek meg, anélkül, hogy a már meglévő léniák pontos képére a készítő gyár figyelmét felhívták, annál kevésbé a mintát elküldték volna; hogy milyen tarka-barkán néz ki egy olyan táblázat, amely ily egyenlőtlen léniákból van összeszedve, az éppen borzasztónak mondható. Ha ily szerzemények a nyomdában használatba vétetnek, gyakran lehet gunyos mosolyt a szedők ajkán észrevenni, akik ilyenkor már megalkották maguknak a helyes véleményt, hogy: „ezt megint a művezető tudta nélkül rendelték meg!” E helytelenségek megszüntetése egyszerű módon érhető el. Ugyanis a művezető az illető üzem principálisának vagy igazgatójának a fent elmondottakra a figyelmét felhívja, — ha ugyan ezáltal még kellemetlenebb helyzetbe nem kerül. Azért ha nagyobb üzemekben igazgatók, üzletvezetők, főművezetők vagy még mások is megrendeléseket eszközölnek, minden ilyen esetben, ha legcsekélyebbnek látszik is, az illető ügykör művezetőjének szakvéleményét kérjék ki, ne pedig lekicsinylőleg mellőzzék, a művezető pedig nem fogja elmulasztani a mesterszedő vagy tördelő vagy gépmester tanácsát kikérni, mert a legtöbb esetben ezek is kitűnő eszmékkel szolgálhatnak.

S-s.

Lloyd Társulat nyomdájának múlt év-összbevétele 1,261.596,99 K-t tett ki: A bevételi többlet 102,916,48 K volt. A *Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomda* rt. 63.740 korona tiszta nyereséggel dolgozott, amiből részvényenként 34 K (11 $\frac{1}{3}$ %) osztalékot fizetnek. A közgyűlés megadta a felhatalmazást az igazgatóságának az Üllői-ut 23. szám alatti ingatlannak nyomda céljaira való beépítéséhez szükséges tőkének kölcsön, illetve új részvénykibocsátás útján való megszerzésére. — Az *Athenaeum* nyomda múlt évi mérlegét 491.615 K tiszta nyereséggel zárta le, amelyből részvényenként 20 K (10%) osztalékot fizetnek. — Az *Európa nyomda* rt. veszteséggel dolgozott a múlt évben is. Az ezidei veszteség 96.156 K-ra emelkedett. — A *Stephanéum-nyomda* rt. mérlege 57.552 K hasznót mutat ki az előző évi 58.099 K-val szemben. A nyereségből részvényenként 20 K-t (5%) fizetnek. — A *Magyar Estilap Irodalmi és Hírlapkiadó* rt. 110.000 korona alaptőke mellett 10.500 K veszteséggel dolgozott. Az idei évi közgyűlés kimondta a felszámolást. — A *Műszaki irodalmi és nyomda* rt. 1911. évi mérlege szerint a veszteség a 140.000 K alaptőke mellett az előző évi 2255 koronáról 2650 koronára emelkedett. — A *Franklin Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda* 1910-11. évben 3.052,500 K alaptőke mellett 843,369 K bruttó bevétellel dolgozott, vagyis 34.853 K-val kisebb bevétellel, mint az előző üzletévben. A fenti összegből a nyomda és könyvkötészet jövedelme 270.999, a betűöntődé 38.367, a hírlap-üzleté 39.846, a könyvkiadó üzleté 470.218 K. A jövedelemmel szemben a költségek, fizetések és adók 269,739 K-t tettek ki; leírásokra 157.600 K-t fordítottak, a tiszta nyereség 415.929 K-ra rugott, mely összegből részvényenként 34 K-t (11 $\frac{1}{3}$ %) fizettek ki osztalék gyanánt.

A *Nyugat irodalmi és nyomda* rt. igazgatósága a kiadásában eddig megjelent a „Nyugat” című szépirodalmi folyóiratot *Ignotus* kiadásába engedte át.

A *munkaidő- és munkabérszabályok tárgyalásairól* gyorsírói jegyzetek nyomán felvett jegyzőkönyv már megjelent. Az 53 ivnyi terjedelmű vaskos művet Kertész Árpád, Krausz Soma, Peidl Gyula és Preusz Mór szerkesztették s valóban nagybecsű munkát végeztek, amidőn a most érvényben levő árszabályok tárgyalási jegyzőkönyveit mintegy azoknak kommentárjaként közreadták. A könyv technikai kivitele szolid és becsületes tipografus munka, úgy szedés, mint nyomtatás tekintetében.

A dán-keletindiai sajtó csupán három kis hírlapocskából áll, ezek közül kettő dán, egy pedig angol nyelven jelenik meg.

A képes levelezőlapok terjedése rohamos. Magyarországon 1910-ben 113,004,018 darab képes levelezőlap került feladásra a kincstári levelezőlapokon kívül, melyekkel együtt

a feladási forgalom 140,547.062. A fenti óriási mennyiségnek azonban — sajnos — csupán 5%-a készül itthon, a többi tulnyomórészt német gyártmány.

Általánosan kötelező nyomtatványrészabályok készítését határozták el a wieni és svédországi nyomdatulajdonosok. Az ez ügyben szükséges előmunkálatokat már meg is kezdték

Szedőgépek száma Amerikában Az International Typographical Union által 1911. év végén felvett statisztika szerint az Egyesült Államok és Canada területén üzemben levő szedőgépek száma 12,603, 1627-tel több mint 1909-ben. Eszám a különböző szedőgéptípusok között így oszlik meg (a zárjelben levő számok 1909. évi statisztikai adatok): Linotype (Mergenthaler) 11,184 (9627), Lanston Monotype 1220 (1111), Thorne-Simplex 50 (91), Monoline 113 (112), Typograph (Rogers) 17 (28), Linotype junior 11 (7), Linograph 1 (—), Unitype 1 (—), Typograph 6 (—). E szedőgépek összesen 18,502 (16,179) személyt foglalkoztatnak, és pedig 14,180 (11,956) gépszedőt, 850 (842) gépszedőnőt, 2442 (2343) mechanikust és 1030 (1038) gép-ápolót. A gépszedők 89·5%-a, a gépszedőnők 46%-a, a mechanikusok 90·3%-a és a gépápolók 89%-a a fentemlitett szedőegyesület kötelekébe tartozik.

HIVATALOS RÉSZ.

Választmányi ülés 1912 május hó 20-án. Jelen vannak: elnök, I. alelnök, I. és II. titkár, pénztáros, ellenőr, I. és II. gazda és 15 választmányi tag; igazolja távol II. alelnök, Hajnal, Brezniczky, Bauer és Schwarz Armin. Elnök üdvözi a megjelenteket s az ülést megnyitja. Jegyzőkönyv felolvasatván, hitelesítetik. A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkérletnek Herzog és Jánossi szaktársak. Elnök jelenti, hogy a főnökegyesülethez beadott kérvényünk kedvező elintézését a legközelebbi napokban várhatjuk. Másodtitkár jelentése a Silberer-pályázatra beérkezett munkák elbírálásáról, tudomásul szolgál. Titkár előterjeszti a sorhonoráriumra és irodalmi pályázat kiírására vonatkozó bizottsági javaslatokat. A választmány a javaslatokat határozati erőre emeli. Titkár jelenti, hogy Gondos Ignác szaktársat a Grafikai Szemle főmunkatársává, Sarlós Lajos, Rasofszky Andor, Herzog Salamon, Schwartz Armin, Steinherz Miklós szaktársakat és Biró Mihály festőművészt rovatvezetőkké kérte fel s hogy ehhez az irodalmi bizottság is hozzájárult. A választmány a bejelentést örömmel veszi tudomásul s azt teljes egészében jóváhagyja. A debreceni kiállításra vonatkozó jelentés tudomásul szolgál. A szegedi helyi csoportnak ama kérése, hogy Szegeden június hó 6-án nyomtatványkiállítás és szakelőadás rendeztes-

Egy proletárművészről.

A nehézkes filozófiája, de káprázatóan ügyes kezű Frank Brangwin, a francia és német karrikaturisták, nemkülönben a keserűségükkel maró és ugyancsak nehézkes oroszok művészetét reprezentáló albumot láttam egyszer és lapozgattam sokáig valahol. A toll, ceruza, szén és karcoló tü nyomán kerekedett szeszélyes vonalakkból fonták a korbácsot ezek a művészek és hol szikrázó elmésséggel, hol homályos szimbolizálásnak a komorságával, hol pedig a szokimondás érdes őszinteségével nyomorgatták mindazt, ami a polgári társadalomban, az egyházban és az arisztokrata hatalombirásban félszegség és gaszág látható és egyben érezhető is. Sokat tündöttem akkor a művészen és a művészetben, aki és ami azonos vagy párhuzamos menetű a proletármozgalmakkal.

Ott vagyunk már a szocialista művészetnél vagy csak haladunk olyasmi felé, amit némi koncessziókkal szocialista művészetként fogadhatunk? Ez a sincerizálás „in sich” akkor helytelen alapon indult meg és amit helyesnek tarthattam, azt így állapíthattam meg: A szocialista művészetnek ma még az embrióit is alig lehet felfedezni a képzőművészetnek óriási területein. A proletárforradalommal szövetkezett művészet „tükörképe a munkásság nyomorának, küzdelmének és számbeli fejlődésének”, de nem szolgálja még a szocialista morált, a szocialista tudományt és a kollektív társadalomnak, a szocialista államnak még csak halvány konturokkal kibontakozó rendjét. Amint-hogy nem szolgálhatja, mert bár az ipari termelésben már halványan feltűnedeznek a kollektív-termelésnek formái, a szocialista morál még nem mutat olyan erőket, amelyek változatlanul mennek majd át a maiból a kollektív társadalom erkölcsi rendjébe. A proletariátus küzdelmének győzelmes befejezésével kezdődhetik el a szocialista művészet kifejlődése és emelkedhetik bámulatos hamarsággal a lehető legmagasabb nivóra, mert az eszközeit, a kifejezés módjait, a szín és a vonal szuverén hatalmát még ebben a társadalomban megtalálják a művészetnek már most felcsapkodó, sokszor lappangva terjedő, sokszor nyílt színen lejátszódó forrongásaiban.

A velünk küzdő művészeknek alkotásai megmaradnak a számunkra, de nem a szocialista művészetnek első állomásai gyanánt, hanem mint a proletariátus küzdelmének, fizikai és lelki nyomorának örökké élő emlékei.

***

Ebben a megállapításban egy lépéssel tovább megy Jules Coulin („Die sozialistische Weltanschauung in der französischen Malerei”) és kutatásában mindig egész határozottsággal használja a „szocialista művészet” jelzőjét. Hogy mennyi alaptalan bátorsággal és a valóság-nak meg nem felelően, azt most tapasztalom időnként, hogy *Biró Mihály* gyűjteményes kiállításán többször is teszek egy-egy hosszabb ideig tartó sétát.

Biró Mihály művésze sem sarjadzhatik ki a szocialista társadalomnak még ismeretlen gazdasági és morális alapjaiból, de annál

Biró Mihály
festőművész
gyűjteményes
kiállításából

Melléklet a
Grafikai Szemle
1912. évi júniusi
számához

Édes Anyám mindig
már volt, ha a teát nem
Jamaika
származással ittam! Biró

XIII. évfolyam

Hetiújság

1912. július 6.

NÉPSZAVA

AS ELŐFIZETÉS ÁRA:
12. hó 40 pengő, 6. hó 20 pengő, 3. hó 10 pengő.
Külföldi előfizetőknek a fenti árakhoz képest az utólagos postaköltségekkel együtt kell számítani a postaköltséget.
REKLÁM ÁRA: 1 FILLER.

Itt az irás

Tud a munkásoknak, hogy a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze.

Éppen vannak már munkások, vannak munkások, akik mindent felül írnak. Ezeknek már nem a hirtel, hogy így állnak, hanem a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze.

A munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze.

A MUNKÁSOK ÉRTÉKELÉSE
A MUNKÁSOK ÉRTÉKELÉSE
A MUNKÁSOK ÉRTÉKELÉSE

A munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze.

A munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze.

A munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze. Az irás a munkásoknak az irás a legfontosabb eszköze.

MAGYARORSZÁG NÉPE FIZET A HADSEREGRE 2 85 MILLIÓT!

Scener

Biró

Biró

VISSZAJÁRÁSI

Biró Mihály
festőművész
gyűjteményes
kiállításából

Melléklet a
Grafikai Szemle
1912. évi júniusi
számához

Biró Mihály
festőművész
gyűjteményes
kiállításából

Melléklet a
Grafikai Szemle
1912. évi júniusi
számához

Az alkohol – a mi ellenségünk!

Biró Mihály
festőművész
gyűjteményes
kiállításából

Melléklet a
Grafikai Szemle
1912. évi júniusi
számához

szorosabban össze van forrva azokkal a véres és vértelen küzdelmekkel, amelyek a szocialista társadalom felé lendítik a mait, a hol még erős, hol már súlyos sebektől vérző polgári társadalmat.

Biró Mihály művészete a proletármozgalmak tükré, egyben azonban oktatója a tömegeknek és innen van az, hogy Biró neve rövid idő alatt rokonszenves csengésű és fölülte értékes lett a mindentől nyomorgatott nincselen tömegek előtt.

Már első fellépése is egy lángoló szavu proletárművésznek a revelációja volt.

Még emlékszem a forró juliusi délutánra, amikor házbéruzsorásokat, élelmiszerbetyárokat meg más méregkeverő hadat véres gunnyal ostorozó plakátokat hordoztak meg Budapest utcáin. A festő, aki két rud közé feszített egyszerű patron-papírra könnyű vízfestékekkel mázolta fel ötleteit, úgy találkozott az égő, forrongó tömegindulatokkal, mint két viharfelhő, amelyeknek összecsapásából hatalmas csattanással robban ki a villamos feszültség. Az égről, mint a forró láva, zubogott le a tüzes nap az utcákon kanyargó rongyos proletárorszlopokra. A városnak minden nyomorúságát, a város piócáinak minden bűnét kivitték az utcákra a megnyuzott férfiak, az aszott asszonyok és velük a penésztette, sápadt proletárgyermekek. És az oszlopok élén úgy vitték a plakátokat, mint maró vitriolfolyamokat, amelyekben halál-fürdőt kaptak a szegények nyakán élőködők. Az oszlopokban haladó emberek jól megnézték a plakátokat s ha volt még kétség, volt még ködösen kavargó érzés bennük, a plakátok egy csapással fellebbentették előttük a fátyolt, sok mindent megértettek és tudtak immár, kinek, minek köszönhetik a sivár, piszkos, örömtelen életüket. Biró Mihály volt az a művész, aki tökéletesen velük érzett, egy volt a lelkükkel és művészetének erejével és bátorságának nagyszerű lendületével mesélt nekik egyet-mást.

Ezek a hatások megsokszorozva, különböző témák mélyéről kikelve, együtt vannak Biró Mihály gyűjteményes kiállításán. Az érzések, amelyek a gúnyt, a felsőséges, kacagva megvetést, valamint a bájt és a kedves finomságokat produkálják, kedvesek nekünk is, mert azonosak a mi érzéseinkkel. Egyszerűen, érthetően, kerülve a cicomás sallangokat, végez Biró mindennel, ami káros, ostoba, fél-szeg és szögletes a magyar társadalomban. Nem válogatva hozta össze a munkáit, mert mindegyikén van valami, ami megcsapkodja az uralkodó és uralkodását megerősíteni törekvő osztályokat. Ilyenkor nem a kedélyét, hanem a maró gúnyját nyilatkoztatja meg. Nem gyűlöletet ébreszt, hanem lenéző kacagásra fakaszt, nem szónokol, hanem elmésen beszélget és nem fest nagyképu vezércikkeket, hanem maró epigrammákkal dolgozik és ezért különösen nagy dicséretet érdemel. A harcoló klerikalizmus hitványságát és otromba élelmes-ségét nem széles gesztusokkal mutatja be, hanem kacagva rántja le róluk a leplet és fájó tűszúrással sebi meg a vallás hitvány csepű-rágóit. Van egy témája, kis felületen megoldott okos dolog: Gyászoló Magyarországnak koporsójánál. Azt hinnők, hogy itt komor lesz a miliő, sötét a tónus és komor a szimbolizálás. Ennél azonban sokkal közvetlenebb Biró. Kedvesen pózolja a vidéki fényképész groteszken csoportosított modorát és egy fekete koporsó köré jezsuita szemforgatókat rajzol, áhítatos pofákat, mindazt, amit a pap, katona, szolgabíró undorító szentháromságának fogalomkörében küzdelmes életünk során megismerhettünk. Ez a beállítás annyira groteszk, egyben olyan élesen jellemző, hogy kedvünk volna a kiállítás legsikerültebb darabjának állítani, ha minden képe nem volna egészen ilyen sikeres dolog.

Arról beszélni sem kell, hogy aki így dolgozik, az meggyőződésből cselekszik, annak az érzései őszinték. Ezek az érzések teljesen azonosak a tömegérezésekkel, a művész indulatai a tömegnek az indulatai, a szöszék, amelyre kiállt, a tömegek közé van beékelve, nem vendége a szöszéknek, hanem odaszületett, nem bevándorló, hanem a tömegek közül kiemelkedett. Amit csinál, nem divat, hanem törvényyszerűség. Másként, ha akarná se csinálhatná.

Ahogy pedig mindezeket megcsinálja, az is érdemes, megbeszélni való dolog. Biró Mihály elsőrangú grafikus, aki tervező is egyben és

sck, csak ama kikötéssel teljesíthető, ha a szegedi szaktársak a kiállítás költségeinek 50%-át megterlik, tekintettel arra, hogy az otlani csekély taglétszám dacára a kör egy éven belül két kiállítást rendezett Szegeden. A kolozsvári helyi csoport megalakulásáról szóló jelentés tudomásul vétetett. Pénztári jelentés tudomásul szolgál. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Pénztári kimutatás 1912. évi április haváról. *Bevétel:* Áthozott a múlt hóról 834:50 K, 10 darab hitelzövelkezeti részjegy 100⁰⁰— K, Gulenberg szobor-alap 1201:47 K, Ács Mihály-alap 522:89 K, Tanoncpéldányokért 6 K, Tagsági díjakból 902:89 K, összesen 3567:66 K. Tagsági díjakban befolyt: Államnyomda 7⁰⁰—, A Nap 9:40, Az Élet 20:20, Athenaeum 41:40, Baptista-nyomda 4⁰⁰—, Barcza —80, Breier 2:40, Bagó-nyomda 1:80, Bercsényi-nyomda —60, Berkovits-nyomda 2:40, Breuer-nyomda 1:60, Bróza Ottó 2⁰⁰—, Budapesti Hírlap 16:80, Buschmann Ferenc 9:80, Egyetemi-nyomda 4:60, Egyleti tisztviselők 13:60, Elek-nyomda 2:80, Európa-nyomda 5:80, Fráter és Társa 1:40, Franklin 61:80, Franklin-fiók 13:20, Fried és Krakauer —80, Garai —40, Galitzenstein 8:40, Globus 6:80, Grafikai intézet 9:40, Hungária 7:20, Heisler és Kószl —80, Heller K. és Társa 2:40, Hamburger és Birkholz 3:20, Hedvig Sándor 4⁰⁰—, Hornyánszky 14:60, Jékai-nyomda 3:80, Kápolnai Adolf 1:40, Kertész-nyomda 2:80, Károlyi György 2:60, Kellner Ernő 11:20, Klein Vilmos —, Korvin Testv. 16:80, Községi-nyomda 4:80, Légrády 8⁰⁰—, Löbl D. és Fia 11⁰⁰—, Löbl Mór 3⁰⁰—, Magyar Hírlap 7:80, Markovits és Garai 2:20, Márkus Samu 6⁰⁰—, Máv. menetjegy-nyomda —, May-nyomda 3:20, Minerva-nyomda 3:40, Muskát 1:40, Neuwald 6:60, Nyugat 6:40, Otthon-nyomda 2:60, Pallas 37:20, Pannónia —60, Pápai 10:20, Pátria 7:20, Poldini 3:20, Pollák és Leopold 1:20, Pester Lloyd 9:40, Pesti könyvnyomda rt. 20:60, Posner K. L. és Fia 19:80, Radó I. 2:40, Rigler J. Ede 14:20, Roth József 2:60, Ruzsnyák és Társa 1:80, Rózsa K. és neje 5:60, Schlesinger —80, Stephaneum 28:40, Székesfővárosi házi nyomda 29:60, Schulhofer-nyomda 8:60, Studio-nyomda 4:20, Springer-nyomda 2⁰⁰—, Thália 6:60, Tolnai 6:40, Uránia 8:40, Világosság 48⁰⁰—, Várnai-nyomda 4:80, Unió-nyomda 1:40, Weisz Adolf 1:60 korona, Wodiáner Fülöp és Fiai-nyomda 32:20 korona. Vidékről: Nyitra 2:40, Turócszentmárton 10:80, Kecskemét 3:60, Ungvár 1:80, Máramarossziget 8:40, Székesfehérvár 12:60, Győr 16⁰⁰—, Szekszárd 19:20, Rózsashegy 5:80, Kolozsvár 25:20 Kispeszt 1:20, Gyoma 7:20, Kaposvár 4:20, Eger 6:60, Lugos 9:60, Szombathely 14:20, Kassa 9:80, Liptószentmiklós 3:80, összesen 902:80 K.

Kiadás: Szerkesztő tiszteletdíja

április hóra 150—, pénztáros tiszteletdíja 1911-re 342— K, Szaktan-folyamra 45:46 K, Műmellékletek és kliek 182:91 K, Grafikai Szemle áprilisi expedíciója 59:22 K, adminisztráció és portókiadás 10:43 K, adminisztr. nyomtatványok 217—K, összesen 1007:01K. — Késspénz e hó végén 736:28 K, 10 darab hitel-szövetkezeti részvény 100— korona, Gutenberg szobor-alap 1201:47 K, Acs M.-alap 522:89 K, összesen 3567:66 K.

Tagsági forgalom 1912. év április — május hóban. Beléptek a Körbe: Achs Nándor, Hackspacher József, Horváth Gyula, Kellner József, Ruff István, Schnürmacher Sándor, (Buschmann), Szoboszlay Albert (Európa), Majercsik Máté (Légrády), Babocsay Károly, Frenkel Dávid, Gáspár Soma, Náthán Jenő (Gallitzenstein), Brezina Gyula, Haas Mór, Nagy Ferenc, Schwarz Lipót, Zsided József (Grafikai intézet), Pogány Béla (Hornvánszky), Biesz János (Hungária), Kertész Ignác, Schwelz Károly (Jókai), Roth Sándor (Kápolnai ut.), Csányi András, Cserekyei Benedek, Laufer Fülöp (Kellner Ernő), Berger Herman, Guth Jenő, Kafka J. Géza, Knur Ferenc, Kurtz József I., Lang Mór, Laufer Salamon, Nagy Sándor V., Seeman Antal, Stefáni Gyula, Steiner Samu, Vogel Gyula, Waldmann Henrik (Korvin T.), Schein Hugó (Közégsi), Kintzel György, Sztrikó Géza, Tauber Bernát, Weisz Ignác, Weisz Hugó (Löbl D. és fia), Belák Károly, Willner Henrik (Löbl Mór), Grünfeld Lajos, Kerekes Miksa, Kirmann Lipót, Klenner János, Schmuckler Jenő (Hazai hírlapkiadó), Kanec Pál (Markovits és Garai), Künstler Aladár (Márkus), Kühnel Vince (May), Augenstein József (Muskát Béla), Acs Ferenc, Balázs István, Beldegrün Bertalan, Beldegrün Jenő, Fülöp Géza, Kallaman Gyula, Konetsny Károly, Menczer Aladár, Treulich Jakab (Neuwald ut.), Goldfinger Armin (Poldini), Weiss Lipót (Pollák és Leopold), Molnár János, Szücs Mihály (Posner), Müller Mózes (Roth), Gábori István, Polcz Jenő (Rusznák és Türk), Levák Gyula, Szakácsi Ede (Stephaneum), Krech Károly, Sárhegyi Kálmán, Szikora Sándor (Sz.-fővárosi), Bródy H., Hodnik Ferenc, Schwarz Mór II. (Thália), Vitriol Ábrahám (Tolnai), Teleki József (Stúdió), Elsner Béla (Rózsa), Geyer Jenő (Uránia), Adler Samu, Faltusz Gyula, Feldman Bernát, Gaal Albert, Grünwald József, Kukorelly Károly, Magyar Kosztán, Mocsidlik László, Steinbach Sándor, Somlay Lajos, Szelkó Sándor, Varga Ferenc (Világosság), Krakova Ferenc, Laurencsik Pál, Steiner Gábor (Wodianer), Geleta György, Kovács József, Petrovits Milorád, R. Tóth József, Szakál Mihály, Zöld Sándor (Szeged), Werner Gyula (Sátoraljaújhely), Daragó Gyula, Seidl János (Szolnok). A hó végén 12 tiszteletbeli, 1553 rendes, összesen 1565 tag.

emellett mélyérzésű szobrászművész is. Hogy mindjárt itt említsük meg, néhány kiállított plakettje csupa finomság, valamennyi bensőséges alkotás, amelyeken nem törekszik kizárólag az arc szolgálai másolására, hanem belevési a szemekbe a modell lelkét és ráülteti a homlokra, az arcra, az egész fejre a hosszú tanulmányozás után ellesett és megérett karaktert.

Plakátjait annyira ismeri mindenki, hogy ezeken aligha kell ismerettni a biztos kezű grafikust, aki egészen uralkodván a vonalak erején, egy szemernyt sem ejt el az ötletéből. Plakátjaiba és hirdetésterveibe is beleviszi a humorát és innen van az, hogy ezek kedvesek, közvetlenek és nem reklámszagu, ökleldözően tolakodó monstrok. Tehetséges rajzoló tudják ilyen módon csinálni a dolgukat, csak olyanok, akiknél a grafikus ügyessége és készsége nyomon követheti az ötletek sarjadjását és ami gondolat keresztülvillant az eszükben, azt már rá is vitték a karton felületére. Természetesen, nagy előnye Birónak is, hogy sokat tanult, kész rajzoló, mert így nem kell kínosan vergődnie, míg érzéseit kifejezheti és míg a sok skálajú tömegérzéseket, kevés festéknek a segítségével, papírra rögzítheti. Örömmel láttuk a kiállításán, hogy nemcsak rajzol, hanem festéssel is próbálkozik. Egyelőre könnyű vízfesték az anyaga azon a pár tájképen, amit kiállított. A próbálkozás azonban alighogy észrevehető; nem érzik képein az izzadságszag, ellenben azt látjuk, hogy rövidesen rátérhet a súlyosabb olajfestékre, amely jobban megfelel annak a monumentalitásnak, amely akvarelljein mint biztató ígéret nyilatkozik meg.

Pár sorban ennyiben akartuk bemutatni Biró Mihályt lapunk olvasóinak. A tehetsége az egyetlen, amiért ő ennyire rokonszenves nekünk és a forradalmi gondolkodása és fiatalsága ellenére eredményes munkálkodása az a legfontosabb dolog, aminek mindnyájunknak igazán örövendeni kell.

Várnai Dániel.

Hogyan lehet papírt bádoglemezre ragasztani?

Egy vidéki nyomdatulajdonos azt a kérdést intézte hozzánk, hogy *miképpen lehet papírt cinbádoglemezre ragasztani, úgy, hogy a ragasztás a nedvességnek ellentálljon?* Felelet: Erre a célra többféle ragasztó anyagot ismerünk, melyeknek összetételét alább közöljük, megjegyezvén, hogy a tényleges ellentálló képességüket nem volt módunkban ellenőrizni. Előre bocsátjuk, hogy a bádoglemezt a papír felragasztása előtt hagymaléval ajánlatos bedörzsölni; ennek t. i. az a jó tulajdonsága, hogy a fémel és papírt egymáshoz vonzza. Ime az öt összetétel:

1. Egy liter spirituszban 60 gramm Sandarak (*Callitris quadrivalis*) és 60 gramm mézga oldandó fel s ehez 60 gramm terpentinolajat keverünk. Egy másik edényben erős enyvet olvasztunk fel, amelyet halenyvel keverünk, hogy erősebb legyen. E két keveréket melegítés közben kell egybeönteni és vízzel higitani annyira, hogy azt egy posztódarabon átszűrhessek. Használat előtt a ragasztószert fel kell melegíteni.
2. 35 rész meleg vizet és 12 rész burgonyakeményítőt péppé keverünk; egy másik edényben pedig 2 rész enyvet vagy zselatint olvasztunk fel 30 rész vízben s melegítés közben összeöntjük az előbb említett keményítőcsirizzel s az egészet még 3 rész vízzel higitjuk.
3. Igen jó ragasztószert kapunk, ha 100 rész terpentint 3 rész kén-savval keverünk és ezt 12 óra hosszáig állva hagyjuk, azután pedig 10 rész cinkfehér hozzáadásával péppé gyurjuk, megelőzőleg azonban 20 rész ruggyantát (kaucsuk), 400 rész terpentint és 100 rész lenolajkencét keverünk össze s ebbe tesszük a fentemlített pépet s jól szétkeverjük.
4. módszer: egyrészt 2 rész jó enyvet 3 rész vízben melegítés utján higitunk fel, másrészt pedig 50 rész gyantát olvasztunk s ezt levesszük a tűzről s 20 rész terpentint teszünk hozzá. Ezután a két keveréket egybeöntjük s vízzel higitjuk.
5. Kitünő vízhatlan ragasztót kapunk, ha folyékony enyvbé 3%-nyi káliumbikromatot keverünk. Az így kevert enyv a világosságon oldhatatlanná válik, miért is e keveréket teljesen sötét helyen kell tartani.

Sch.

A gépszedés köréből.

A szakirodalom terjeszkedése. Ha a világszerte megjelenő szaklapokat és szakfolyóiratokat átnézzük, azt tapasztaljuk, hogy a szakirodalomnak olyan új ága fejlődik ki, melyről évtizedekkel ezelőtt még csak nem is álmodtak és ez a *szedőgépek irodalma*. Mind nagyobb tért foglalnak le maguknak a szaklapok hasábjain a szedőgépekről szóló közlemények, aminek az a természetes magyarázata, hogy azoknak a száma is egyre növekszik, kiknek megélhetését, munkakörét a szedőgép befolyásolja. Minthogy a szedőgépek térfoglalása következtében nálunk is szaporodik az e tekintetben érdekelt üzemek és szakértársak száma, szükségessé vált, hogy a Grafikai Szemle is behatóbban foglalkozzék a szedőgépek terén felmerülő mozzanatokkal, hogy így olvasói értesüljenek a nyomdásztársadalomban észlelhető szedőgép előidézte hatásokról, az újabb találmányokról, javításokról és pótlásokról, melyek a gépeket a munkás és munkaadó szempontjából megfelelőbbé teszik. Mondanunk sem kell talán, hogy e rovatból ezután is számüzzük a szedőgépgyárak reklámozói híreit és a gépeken véghezvitt javításokról az igazsághoz hiven kívánunk beszámolni. Reklámcélokra szívesen áll rendelkezésre a hirdetésrovat. Időnként gyakorlati tanácsokkal, utmutatásokkal is fogunk szolgálni az érdeklődőknek, mert célunk elsősorban a szaktársak érdekében való működés. A gépszedők száma egyre szaporodik és senkisé tudhatja előre, nem lesz e előbb-utóbb neki is szüksége arra, hogy otthagyja eddigi munkakörét és beálljon a vaskolléga kezelőjének. Ezért kívánatos, hogy mindenki, de különösen a gépszedők több érdeklődést tanusítsanak a szakmánk életére oly mély benyomást gyakorló szedőgépek iránt. Ha már terjedésüket meggátolni nem lehet, aminthogy a technika haladásának az útját a legázolás veszélye nélkül senki el nem állhatja, akkor legalább igyekezzünk megismerkedni azokkal az erőkkal, melyek a nyomdászság egy növekedőben levő részét a zajtalan kézműipar teréről a nagyipar idegfeszítő, dübörgő forgatagába hajtja.

A sorszedő- és öntőgépek tisztogatása. Azok a helyek, olajozó-lyukak, amelyeken keresztül a szedőgépeket kenik, gyakran megtelnek a levegőben szállógató porral, ami a géprészek könnyű járását megakadályozza. Ebből a célból ajánlatos ezeket a helyeket benzinnel tisztogatni. A benzin feloldja a piszkot és lefolyásában magával viszi a szennyet. Ha a benzin már nem folyik a kenőlyukakból, akkor gépolajjal töltjük meg azokat. Sok helyütt petroleummal végzik ezt a tisztogatást, azonban sokkal célszerűbb a benzin használata, mert ez elpárolog, míg a petroleum benmarad a kenőnyílásokban és ez az olajat csak hígítja.

Az öntőszáj eltömődésének egyik főoka az, hogy kevés ólom van az olvasztótégelyben. Ezáltal a szivattyu magával viszi az ólom felszínén uszó salakot, mely az öntőszáj előtti csatornához tapad. Ennek elkerülését csak úgy érhetjük el, ha mindennap lemerítjük az ólom felszínén levő salakot és ügyelünk arra, hogy az olvasztótégelyben mindig elegendő ólom legyen.

A sorok szélessége a szedőgépeken. Tudvalevő, hogy a *Typograph* sorszedő- és soröntőgépen 4–26 ciceró szélességig terjedő sorok szedhetők. Mint értesülünk, a *Linotypeon* a sorok szélességét már 34 ciceró szélességig fokozták. Együttal megemlítjük, hogy a *Lanston-féle Monotype*, egyes betűket öntő gépen már 40 ciceróig fokozható a sorok szélessége, sőt megfelelő készülékkel 56 ciceró hosszúságú sorok is szedhetők rajta. Ez nagyon fontos oly nyomdákra nézve, ahol táblázatok, katalógusok, évi jelentések és effélék készülnek, mert ezek a munkák a mindennapos szélességet többnyire túlhaladják. A *Monotypeon* való szélességváltozás nem jár semmiféle géprész-kicseréléssel és így az egyik szélességtől a másikra való átmenet gyorsan történik meg.

Herzog Salamon.

MELLÉKLETEINKRŐL

Melléleteink bírálata. Szakbizottságunk másirányú elfoglaltsága miatt az elmúlt félévesztendőben nem adhattuk le lapunkban megjelent melléletek bírálatát, amit most pótolni kívánunk azzal az igérettel, hogy a jövőben a bírálat minden számot követő hónapban jelenik meg. A januári szám *boritéka*: Szövegelrendezése és színezése jó, nyugtalan azonban a nonpareille négyzetekből előállított sok mező. — *Pallas-nyomda tömbnaptárának fedőlapja*. Háromszínyomat. Mozaikszérű rajz, melynek hatása nincs összhangban az annak előállítására használt idővel. Nyomtatása kifogástalan. — *Fekete Béla újvívi kártyája* ötletes munka. — *Verdóssy Lajos újvívi kártyája*. A szövegezés erőteljes. Ugy látszik az iniciálé kedvéért csinálták. — *Meghívó*. Egyszerű, jó munka. — *Rajzolt névjegyek*. Ujszerű, tetszelős dolgok. — *Horvát Lajos körlevele*. A belső oldalak elrendezése nagyon jó, amit a külső oldalra nem lehet mondani. Ennek szövegezése a folthatás kedvéért erőteljes. Nyomása elsőrendű. — *Pintér István újvívi kártyája*. Készítője más munkák impressziója alatt áll. Ha ettől emancipálódik, jó szedő lesz belőle. — *Sefcsik Mihály újvívi kártyája*. Rajz. Folthatásban tetszelős. Kár, hogy az iniciálé megoldása kissé hibás. — *Biró és Schwarcz újvívi kártyája*. Angol hatás alatt álló jó munka. Az évszámot közelebb kellett volna állítani a szöveghez. — *Dr. Medgyes exlibris*. Rajz. — *Peterka-cégjegy*. Hatását rontja a sorok közötti erős beosztás. — *Lencse Antal újvívi kártyája*. Ambiciózus munka, melynek főhibája a jobb oldalt indokolatlanul elhelyezett markáns világoskék vonal. Az arcképet helyesebb lett volna a súlypont kialakulása végett az iniciálé alá helyezni. — *A februári szám boritékának* rajzdiszítése elavult. — *Koblinger-féle körlevél*. Szép munka, melyen csak az kifogásolható, hogy két oldal rajzolt görök jellegű betűi nincsenek kellő összhangban a középüelt elhelyezett szedés-szöveggel. — *Meghívó*. Nagy az alkalmazott iniciálé. — *Kép a Jauerik-emlékkönyvből*. Háromszínyomat. Jó munka. — *Példák Pollák Aurél „Üzleti évi jelentések” című cikkéhez*. A javított példa ötletes, ujszerű elrendezésű. — *Meghívó*. Abszolút rossz. A szembeállított javított szedés-példa sem a legsikerültebb. Az iniciálé elrajzolt volta mellett tulajdongy. — *Almás-cégjegy*. Az alkalmazott óriási iniciálénak nincs tartalma. Lóg. — *Horovitz-cégjegy*. A jó munkán diszül alkalmazott élére állított kocka felesleges. — *Grosz és Kallós cégjegy*. Lényegtelen hibáktól eltekintve, ügyes gyakorlati példa. — *Grafikai Szemle levélfeje*. A keret a tompított színezés dacára erős. — *A márciusi szám boritéka*. A szövegelrendezés elhibázott. Az egész nagyon nyugtalan. —

Kallós Ödön körlevele. Jó köznapi munka, szép, tiszta nyomással. — *Gyermekhönnyutár címlap.* Az alsó szövegrész kissé erős. — *Meghívó.* Hibája, hogy kurzivból szedték, holott a kurziv nem bírja a négy-szögesítést. Vonatkozik ez az alkalmazott kördiszítésre is, mely szintén nem hozható összhangba a szögesítéssel. — *Névjegyek és Bíró Sándor reklámja.* Utóbbi jó reklámszerű hatásában; a névjegyek hibája, hogy az iniciálék a szöveggel nem függenek össze. Mintegy teljesen külön életet élnek. — *Három címlap.* Jó gyakorlati példák. — *Kossak-névjegy.* Az alkalmazott mozaik-disz színezése nyugtalan. — *Phönix-cégjegy.* A szöveg elrendezése, valamint az egész megoldás nagyon jó. — *Tragédia-címlap.* Tulplasztikus a kompozíció, ami nincs összhangban a papír síkszerűségével. — *Sachs-reklám.* Jó munka. Körzete gyengébb lehetne. — *Két levélfej.* Úgyes megoldásu gyakorlati példák.

Az április—juniusi számok bírálata a következő számra marad.

Lapunk jelen számának mellékletei. A szövegdalok között két mellékleten mutatjuk be *Bíró Mihály* festőművész munkái kis töredékének reprodukcióit. — *Három cégjegy, négy címlap és a monogramról szóló cikkhez* készült mellékleteket a Bíró és Schwarcz nyomdában nyomtatta Kollázsik János. — *Előfizetési felhívás.* Nyomtatta Bauer Henrik a Világosság-nyomdában. — *Körlevél.* Szedte Dobos Géza, nyomtatta Müller Mór; Roth József nyomdája. — *Meghívó.* Szedte Markovits Gyula; Pelófi-nyomda, Aszód. A borítékot Bauer Henrik nyomtatta a Világosság könyvnyomdában.

SZERKESZTŐI POSTA

Sz. I. II. Cikkének közlésétől el kell tekintenünk, mert az nagy és felesleges vitára adna okot. Befejezett lényeken már úgy sem változtathatunk, inkább közös erővel törekedjünk arra, hogy ilyen dolgok a jövőben elő ne fordulhassanak.

F. E. Elkészett. Udv.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonszakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. — Főmunkatárs: Gondos Ignác. Világosság könyvnyomda rt. nyomása, Budapest VIII, Conti-utca 4

Társ kerestetik

három-négyezer koronával szabadalmat nyert

nyomdai kéziratartó forgalombahozatalához. A szabadalom esetleg eladó! Bővebb felvilágosítást nyújt Patay János, Budapest I., Krisztina-körut 67. sz. II. 17.

Nyomtatástechnikai apróságok.

Képek egyengetése alkalmával a kék indigópapír alkalmazása is bevált. Ahelyett, hogy az illusztráció-levonatokon az utánajavítandó helyeket ceruzával megjelölnök és kivágnók, avagy selyempapírt ráragasztanánk, a következőképpen járjunk el: A képlevonat alá hasonló nagyságu kék indigópapírt tegyünk, még pedig színes, helyesen: zsiros, érzékeny oldalával felfelé. Ha tehát az illusztráció-levonaton az utánajavítandó helyeket megjelöljük, annak a hátulján megkapjuk a megjelölt vonásoknak átnyomatát. Ez az átnyomata a lehető legjobb támpontot nyújtja az egyengetés alkalmazására nézve. Ilyen eljárással egyttal a vaknyomásos helyeket is tekintetbe vehetjük.

R-r.

Az észszerűen és tisztátalan formamosás nagyon sok panaszra adott okot. Ugy a fővárosban, mint a vidéki városokban sokat viszálykodnak emiatt a szedők a segéd munkásokkal és ezeknek elsőfoku főnökeivel: a gépmesterekkel. Bizony nem kellemes foglalkozás: az osztás s az ehhez szükséges kedvet csak lohasztja az, ha a forma félig festékesen kerül vissza a szedőterembe. Még nagyobb a baj, ha a kinyomott formát csak terpentinnel mossák le és felületesen leöblítik. Ez esetben a feloldott festéktől szennyes terpentin a betűk, sorok közé szivárog és ott megszáradván, azokat szinte összeragasztja. A felületen formamosás azonban nemcsak a szedőnek nehezíti meg az osztást, hanem kárt okoz a betűanyagban is, mert az így sokkal hamarabb oxidálódik. Nagyon sokféle mosószer került már forgalomba, de egyik sem tudott elterjedni, mert — drága volt. A legelőbb nyomdában még most is a régi jó hamuzsirlugot használják mosásra, bár ez sem felel meg céljának. Ennél már sokkal jobb a 3—4°/_o-os szodaoldat (natronoldat). A szodaoldattal való lemosás után a formát azonban alaposan le kell öblíteni.

f.

Tökéletesen fehérszínű nyomtatás fekete (vagy egész sötétszínű) papíron könyvnyomdai sajtó segítségével, nem érhető el; ezt tudjuk s ezzel egy sz. . . . . i gépmester szaktárs sehogy sincs kibékülve. Sajnos, a festégyártás technikájának mai fejlettsége dacára sem bírnak olyan fedő fehér festékekkel, melylyel egy-kétszeri nyomtatásra kifogástalan fehér nyomatot tudnánk előállítani; a papír színe minden esetben átüt, nem is szólva arról, hogy a festék a másodszori nyomtatásnál a betűk vagy ábrák széleinél kiszorul s ezáltal a nyomtatás hatását is lerontja. Legjobb eredményt érhetünk el e tekintetben, ha a legjobb minőségű fedő fehér festékhez egy kevés bolognai krétát keverünk és az első nyomtatást teljesen megszáradni hagyjuk. A másodszori nyomtatáshoz való festékbe pedig még szárító-kencét is keverünk. A nyomásnak mérsékeltnék és a henger-vagy téglény áthúzatnak keménynek kell lenni, mert csak így akadályozhatjuk meg a festéknek fentebb említett kiszorulását. Még csak azt jegyezzük meg, hogy egymásutáni kétszeri nyomtatásra a vékony vonalú klisék és betűk egyáltalán nem alkalmasak.

G.

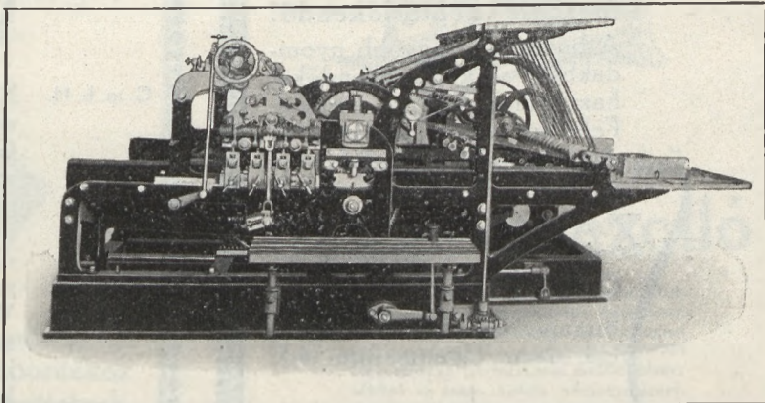
A kezekre tapadt piszok eltávolítása géptisztogatás után. A kevésbé hiu embert is bosszantja gyakran, ha a gépen való dolgozás vagy azok tisztogatása után kezeit nem tudja kellően az arra tapadt mocsoktól megtisztítani. Ajánlatos ezért gyorsajtók és más gépek tisztításakor vastag, olajozott bőrkeztyűt viselni, már csak azért is, mert a piszoknak a kezekről való eltávolítása sok időt is igényel s a legtöbbször még sem jár a kellő eredménnyel. Ahol azonban ilyesmit az elvégzendő munka mibenléte miatt nem lehet megtenni, avagy ez szokatlannak tűnik, a kezeket géptisztítás után gépolajjal, előzőleg azonban fotogénnel dörzsöljük be, minek megtörténte után a kezeket kevés szódát tartalmazó meleg vízben mossuk meg. A festékhengerek mosása után a kezeken makacsul megmaradó másolófestéket legjobban a szesz, glicerin vagy vazelinszappan távolítja el, ezután pedig a kezeket meleg vízben mossuk meg.

R-r.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

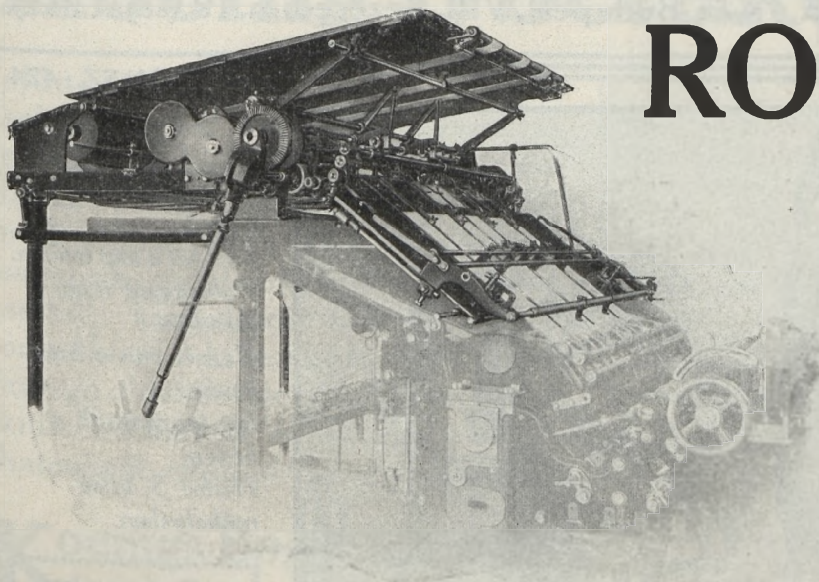
GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyors-sajtók vasuti rendszerű menettel. Könyvnyomó gyorsajtók két- és négy-pályás görgő-járattal. Kromótipiai gyorsajtók rövidített ívkivezetőkkel és gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatu gyorsajtók előlkiakóval. Könyvnyomdai gyorsajtók görgő-pályával. Könyvnyomdai kézisajtók és könyvkötészeti gépek

Körforgó nyomógépek ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ív nagyságok számára készülnek.

Az éjjeli női munka megszüntetése alkalmából fontos!

ROTARY

ÍVBERAKÓ-KÉSZÜLÉKET

a bel- és külföldi nagyobb nyomdák üzemében eredményesen alkalmazzák az egy- és kétoldali berakáshoz, mivel ezek a gyorsajtók teljes kihasználását lehetővé teszik, miután a papír a gép működése közben is felrakható. Minden gyorsajtóhoz hozzászerezhető. Teljesítő képessége 4000 ívig óránként.

SCHROEDER, SPIESS & CO G. M. B. H. LEIPZIG

KÉPVISELŐ: TANZER MIKSA, BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 50. TELEFON 13-70

Ne használjunk rongyot,

mert olcsóbb, gazdaságosabb és a célnak megfelelőbb a mosható géptörelőkéndő!

A budapesti nagyobb nyomdákban csakis gépkendőket használnak tisztító anyagul. Felvilágosítással, árajánlattal, mintakendőkkel és elsőrangú referenciával szívesen szolgál

SZABÓ REZSŐ GŐZMOSÓGYÁRA

Budapesten, IX., Soroksári-ut
138. szám. Telefonszám 54-12

Használjunk kölcsöntörülközőket.

BERLINI KŐ- ÉS KÖNYV- NYOMDAI FESTÉKGYÁR

HANS WUNDER

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria**, (festékpótanyag), a festék lehuzódását meggátolja. Fénykék **Perga**, nagyon elterjedt s szívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyvkötőfestékek. Átnyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

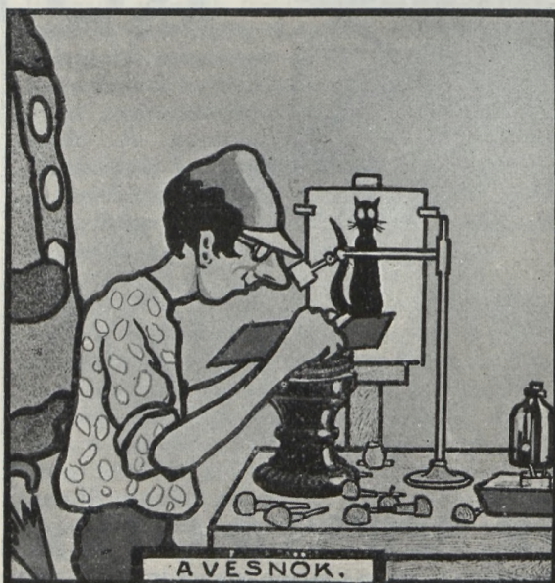
HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON-SZ.: 424

A legökéletesebb és legjobb gépekkel felszerelt műintézet elfogad minden a reprodukáló szakba vágó munkák kifogástalan kivitelét. Különösen ajánlja rézbe maratott címke-készítményeit mindennemű ipari célokra.

Különbféle klisék
ipari célokra
raktáron

TELEFON-SZ.: 424

*A vésnök is komoly legény,
Javitgat a kép tetején.
Valósággal nagy szerencse:
Kéznel van a lupalencse.
Igy igazgatnak a képen,
Herbst S. kliséműhelyében.*

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

RIGLER JÓZSEF EDE

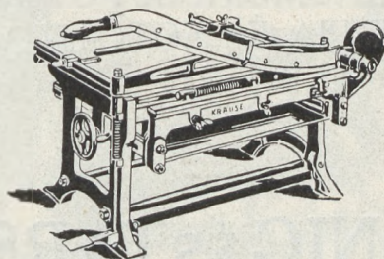
PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Boritékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű boritékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboriték-különlegességek. Gyászkeretű boritékok készítése. A különféle boritékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

KRAUSE

Szab. DHx. jelzésű papirlemező

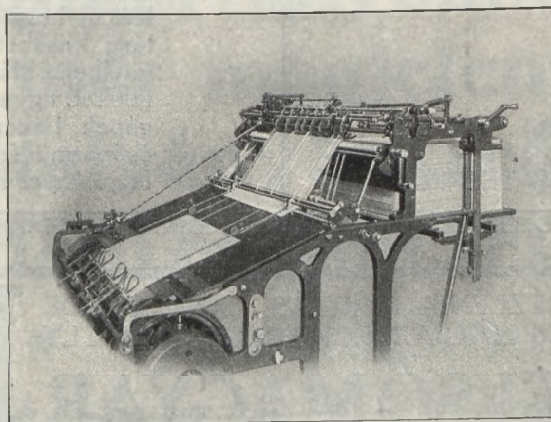
Könyvkötődék részére előnyösen ajánlható. Ezt a papirlemezőt különösen erős kivitelben gyártjuk, kettős fogasrudvezetéssel és egyenletesen működő lezorítóval, párhuzamos mellő illesztéssel és szab. kettős kéaszerezéssel. Az asztal szélesség 69, hossza 114 cm.

Karl Krause gépgyár Leipzig 13

Képviseli: KAUFMANN GYULA grafikai szaküzlete,
Budapest, VII., Kertész-utca 48. szám. Telefon 75-48

Koenig ívberakójának

előnyei: könnyű kezelés; csekély erőszükséglet, miután **légszivattyu nélkül** működik; az összes papírfajták feldolgozásához alkalmas; önműködő asztalemelés a papírvastagságának megfelelő külön beállítás nélkül; kényelmes alakváltoztatás; önműködő kikapcsoló szerkezet; mozgó oldalilleszték. A gyakorlatban kitűnően bevált és kiváló használhatóságát elterjedettsége bizonyítja.

Koenigs Bogenanleger

G. m. b. H.

Maschinen-
fabrik

Guben

Képviselő Magyarország és Ausztria részére

HUBER RAIMUND

a cs. k. keresk. törvényszék hites szakértője és becsüese
WIEN V.2. SCHÖNBRUNNERSTRASSE 122
TELEFON-SZÁM (INTERURBAN) 5866.

KLISÉK: AUTOTIPIA,
KROMÓTIPIA, FOTO-
TIPIA ÉS FOTOLITO

KÖNIG ÉS TÁRSAI

FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE, BUDA-
PEST, VII. KERÜLET,
WESSELÉNYI-U.54.SZ.
TELEFON-SZ.: 127-65

MINTÁK ÉS VÁZLATOK DIJTALANUL

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTŐDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.
Szállít teljes nyomda- és tömöntőde-berende-
zéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb
és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

Magyarország és az összes Balkán államok
vezérképviselője:

Kubinyi János, Budapest, V. ker., Erzsébet-
tér 15. szám, I. emelet. (Marokkói ház.)

Költségelőirányzatokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtnak

AUTOTIPIA
FOTOTIPIA

Készít horgany- és rézmara-
tású kliséket a legszebb ki-
vitelben. Házonkívüli felvé-
teleket, ugymint építmények,
gépek, tájképek, festmények
és iparművészeti tárgyakról a
legjutányosabb árak mellett.

FOTOLITO-
GRAFIA

TELEFON 679

TELEFON 679

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS, TÖMÖNTŐDE
ÉS NAGY MECHANIKAI MŰHELY

ELSŐ MAGYAR **B**ETÜÖNTŐDE

Dus raktárt tart magyar
és minden idegen éke-
zetű könyv- és címbetük-
ből, valamint körzetek,
rézléniák és különféle
felszerelési anyagokból.

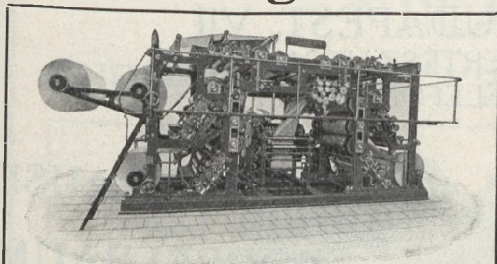
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI. KERÜLET,
DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70. SZ.

GALVANOPLASZTIKA, ÓLOMZÁR-
GYÁRTÁS ÉS BÉLYEGZÖMETSZÉS

Teljes könyvnyomdai
berendezések — gyors-
sajtókkal egyetemben —
a legjutányosabb felté-
telek mellett, rövid idő
alatt foganatosíthatnak.

EGYETEMES TABELLAALAPZAT, CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA

Maschinenfabrik
Augsburg-
Nürnberg A.-G.

Gyorsajtók és nyomdai
körforgógépek

Képviselő Magyarország és Ausztria részére
POLACSEK JÓZSEF
WIEN, IV. BEZ., BELVEDEREGASSE 3.

MŰVÉSZI KIVITELŰ

RAJZOK ÉS

KÖNIG és BAYER-nél

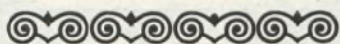
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.

4-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

A Bernhard-antikvából
szedett nyomtatványokból
álló gyűjtemény már megjelent!
Mindegyik nyomtatvány ujszerű
szedésbeli megoldásu és szinezésu
gyakorlati példa! * Nyomdáknak
kivánatra díjmentesen megküldi:
Flinsch Betüöntőde
Frankfurt a. Main * Szentpétervár

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSÉNél

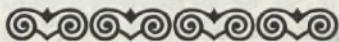

Első magyar könyv-
és könyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest IX, Márton-
utca 19. Telefon 56-64

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta szines
festékek, kenékek, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYÁR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII
KERTÉSZ-UTCA 48.SZ.
TELEFON-SZÁM 7548.

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig
POPPELBAUM
cs. és kir. udv. betüöntöde
R. GERHOLD
rézmetsző műintézetének
KIZÁRÓLAGOS KÉP-
VISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FIÓK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt: Kaiser L. Fiai R.-T.

Magyarországi képviselő:
Róna József mérnök, szerelő-
és gépműhelye, Budapest, III.,
Bécsi-ut 42. Telefon-szám 54-48.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorsajtók görgőjárattal. „Doppel-
rapid” Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
ajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különféle új és javított gépek nagy raktára.

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96—19 ÉS 142—51

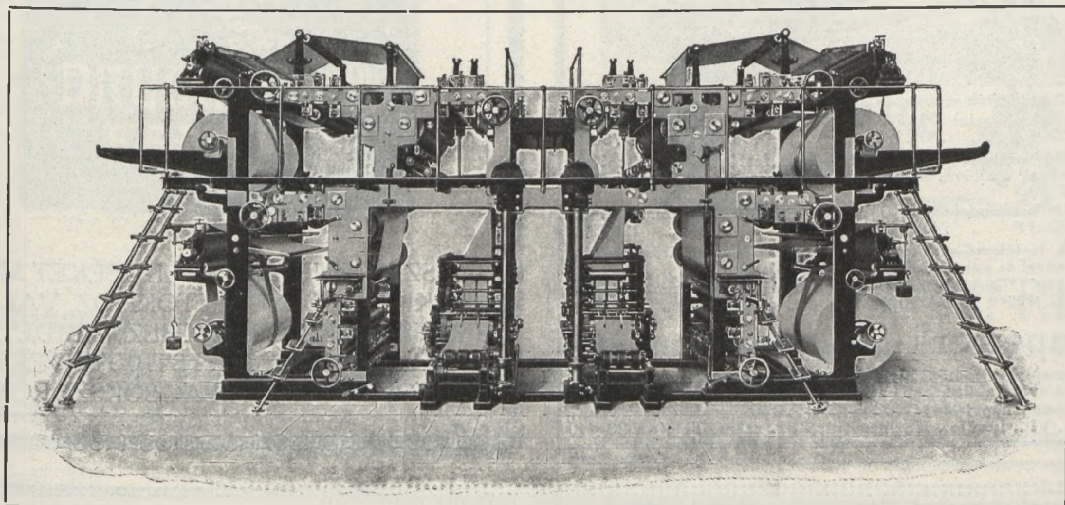
Állandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapír,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokbán. Kívánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Legnagyobb munkaképességű 64 oldalas négy-
tekerces, teljesen szalagnélküli körforgógép

64, 60, 56, 52, 48, 44, 40, 36, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14,
12, 10, 8, 6, 4 és 2 oldalas hirlapok nyomtatására és hajtogatására.

*Ezen körforgógép-típusból eddig 24 darab részint szállítottott,
részint megrendelés folytán építés alatt áll.*

Az utolsó öt év alatt 60 darab

négy- és kéttekerces körforgógép, 64 illetve 32 oldalas
lapok nyomtatására szállítottott, illetve megrendelés foly-
tán épülőfélben van. Felülmulhatatlan teljesítőképesség!

*Mindenféle körforgógépek gyártása ujság-, illusztráció-, mű-, jegy- és
hasonló nyomtatványok nyomtatására. A legmodernebb öntödei beren-
dezések. Kompletts gyorsöntőgép Rotoplate. Hajlító- és adjusztálógépek*

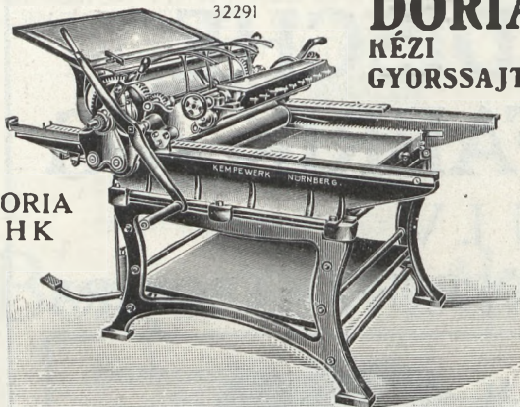
Számítások és árvetések készségeel adatnak. Képviseelő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., WÄHRINGERSTRASSE 135

Korrektura-, chemigrafiai próbanyomatok, plakátok, különnyomatok a mindennemű alkalmi munkák készítésére legalkalmasabb és legelterjedtebb nyomóhengeres kézisajtó

32291

DORIA KÉZI GYORSSAJTÓ

DORIA
GHK

A „Doria” kézisajtók méretei és árai: Festékező szerkezet nélkül:

„Doria” HA asztal 530×700 mm., szedés 510×680 mm. 660 M.

„Doria” GHA „ 780×1000 „ 750×970 „ 975 M.

Önműködő kombinált asztal- és hengeres festékező-szerkezettel, öntőpalackkal, lábitóval az ivfogók felnyitására, berakó- és kirakó-deszkával:

„Doria” HF asztal 530×700 mm., szedés 510×680 mm. 885 M.

„Doria” GHF „ 780×1000 „ 750×970 „ 1150 M.

Hengeres festékező-szerkezettel, festéktartóval, kettős festék-szabályozóval és önműködő festékdörzsöléssel:

„Doria” HK asztal 530×700 mm., szedés 510×680 mm. 1075 M.

„Doria” GHK „ 780×1000 „ 750×970 „ 1375 M.

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntődei, chemigrafiai és galvanoplasztikai gépek és a nyomtatóiparban használatos mindennemű vasanyagok. Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet, Budapest, VII., kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23-41.

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENNEMŰ KLISÉKET MŰ-
VEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALA-
MINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉ-
SEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET
FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

Admiral! Utolsó újdonság!

A legsikerültebb betüöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!

Wilhelm Woellmer's betüöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
 BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13. SZÁM

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, VI, Eötvös-utca 48. Telefon 18-99.
 Dombornyomásokhoz való stanznik, fototipiák, kemigrafiaiak, autotipiák, klisék három- és négy-szinű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

Ne vásároljon semmiféle

*Ha bármilyen
 gépjavításra
 van szüksége
 szólítsa fel a
146-96.
 telefonszámot*

perforálógépet, perforálóléniát, számláló és számozógépet lábhajtásra, kézi számozókészüléket, jegynyomó-, számozó- és fűzőgépet, sodronyt, vágógépet, karton- és papírlemezvágoollót stb., mielőtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig gépgyártól

Budapest, VIII. kerület, Mária-utca 24-26. szám

BERTHOLD H.

Kizárólagos vezérkép-
 viselőség Magyarorszá-
 gon és a Dunai tarto-
 mányok részére

**RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰ-
 ÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRS.**

BERLIN SW

PUSZTAFI ZSIGMOND • BUDAPEST V AKADÉMIA-UTCA 20

Gleitsmann

Brüsszeli világiállítás-
son 1910: Grand Prix.
Turini világiállítás-
on 1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

**könyv- és
könyomdai festégyárak
Budapest**

Különlegesség: gyorsan száradó fekete fes-
tékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomás-
hoz: PERFEKT. A festékek több minőség-
ben és különféle árakban kaphatók. Szines
festékek. Kencék. „Saxonia“ hengeranyag.

Képviseleti: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

HERMANECI PAPIRGYÁR

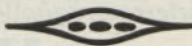
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U. 38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

STEMPEL D.

BETÜÖNTÖDE • R.-T. • FRANKFURT AM MAIN

RÉZLÉNIAGYÁR

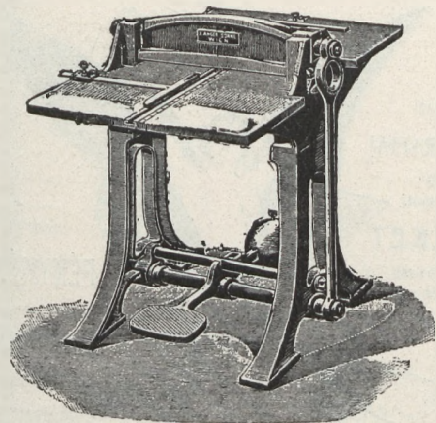
Gyártja a Mergenthali szedőgépbetűit kézi szedésre való használatra. Galvano-
plasztika. Vésnöki intézet. — Kiválóan szép és praktikus újdonságok a modern
nyomdai munkák kivételéhez, úgymint. könyv-, akcidens-, körlevél- és írott
betűkből, iniciálék, körzelek, ornamentek, díszítések, polytypok, vignetták stb.
Több ötszáz személynél foglalkozásban. Kivitel minden országba. Ékezetek
minden nyelvhez.

Költség-
ajánlattal és mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselőt

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
BUDAPEST, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

Ingeborg-Anliqua

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTŐDE
Josef Anger & Söhne
 WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papírgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

GRAFIKAI
 SZAKÜZLET

S

KALLÓS ÖDÖN

BUDAPEST

VI, VÖRÖSMARTY-
 UTCA 69-71. SZÁM

GENZSCH & HEYSE HAMBURG-
 MÜNCHEN BETÜÖNTÖDE VEZÉR-
 KÉPVISELŐJE. AZ ÖSSZES GRAFIKAI
 SZÜKSÉGLETEK LEGOLCSÓBB ÉS
 LEGJOBB BESZERZÉSI FORRÁSA

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII₂, Lerchenfelderstr. 37

TÁVIRATI CIM: GEEL. WIEN. FIÓKTELEP:
 PRÁGÁBAN. ALAPITTATOTT 1884. ÉVBEN.

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER
 LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

AZ EREDETI
 MERGENTHALER

LINOTYPE

Kő- és könyvnyomdai gyorsajtók a legújabb és legversenyképesebb kivitelben. Taposó-gyorsajtók: Eredeti „Viktoria” tégelynyomógépek a legfinomabb abra- és dombornyomáshoz. Eredeti „Viktoria-Herkules” a legerősebb dombornyomáshoz. „Viktoria-Merkur” tégelynyomógép finomabb akcidens- és merkantil-munkákhoz. Eredeti „Liberty” tégelynyomógépek tányérfestékezéssel. Segédgépek, kellekek, anyagok nyomdák, könyvkötészetek és a rokonszakták részére csak elsőrendű kivitelben. Nyomda-beszerendezések. Faber és Schleicher-gyártmányu litografiai gyorsajtók.

SORSZEDŐ- ÉS ÖNTŐGÉPEK

KIZÁRÓLAGOS ÁRUSÍTÓI MAGYARORSZÁGON,
 AUSZTRIÁBAN ÉS A BALKÁN ÁLLAMOKBAN.

A LINOTYPE HATFÉLE kivitelben készül:
Egybetűs sorszedő- és öntőgép LINOTYPE.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép LINOTYPE.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép IDEAL. **Kétbetűs kettős táru** sorszedő- és öntőgép LINOTYPE (négyféle betű szedéséhez). Legújabb!
Hárombetűs sorszedő- és öntőgép LINOTYPE.
Hárombetűs kettős táru sorszedő- és öntőgép LINOTYPE (hatféle betűtípus szedéséhez).

J. G. SCHELTER & GIESECKE LEIPZIG

BETŰÖNTŐDE • • GÉPGYÁR

Phönix tégelynyomó-sajtó

egyszerű és legfinomabb kivitelű nyomtatványok, autotypiák, valamint három- és többszínnyomások, dombornyomások és stancolások részére. Önműködő kézzelvezető-készülék.

Windsbraut egy- és kétfordulatú gyorsajtó

ujtság- és akcidens-nyomások részére. Önműködő ívberakó-készülék. Kitűnő festékező-szerkezet. Önműködő oldal- és mellő illesztékek és ennek következtében kitűnően pontos sorogyen (regiszter) és egyéb előnyök. Kényelmesen kezelhető. Rendkívüli gyorsaság. Óránkint 3400 nyomás érhető el.

Önműködő számozó- és számláló-készülékek.

Betűk, mindenféle körzetek és díszítések, akcidens-munkákhoz, újságokhoz és könyvekhez. Hirdetési betűk. Rézvonalak és rézdíszítések. Arany- és dombornyomású lemezek. Rézbetűk és körzetek könyvkötők részére. — Galvanoplasztika. Maratási műterem. Autotypiák. Teljes tömítő-dei berendezések. — Nyomdai kellékek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

POLLÁK MÓR

Magyar- és Gácsország vezérképviselője
BUDAPEST, V. ker., Géza-utca 3. I. emelet

GRAFIKAI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Saját gyártmányú amerikai tégelynyomó-sajtók, papírvágó-, perforáló-, korrekturalehúzó- és lemezollógépek. Szédőhajók, sorzók, stégek, zárókarikák, vas-üstégek és különféle használt és tökéletesen javított nyomdai és könyvkötőgépek raktára. Mindenféle gépek javítása, ugyancsak teljes nyomdák áthelyezése elfogadjatik. Teljes nyomdaberendezések jutányos árak mellett szállíthatnak.

BUDAPEST, V, CSANÁDI-UTCA
3. SZÁM. TELEFON-SZÁM 52-71

10. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁROLY-UTCA 3. 222.

ALAPÍTÁTOTY
• 1864 •

TELEFON SZ
• 1700 •

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI
CHROMO-
AUTOTYPIAI
KLISÉKET

LEGGONDOSABB
KIVITELBEN

HÁZONKIVÜLI
FÉNYKÉP-
FŐLVÉTELEKET

HAJDEGMEYER
IPARMŰVESEZET
FÁBRYAK ÉPÜLET
TEKES BÉLŐS
RENDEZÉSÉBŐL.

ELSŐ
MAGYARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

CINKOGRAFIAI

SOKSZOROSÍTÓ

MŰINTÉZETE

ELSŐRANGU
KITŰNTETÉS.

KÁROLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁROLY-KÖRÜT SAROK

FISCHER ÉS MIKA BETŰÖNTŐDE R.-T. BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

WILHELM WOELLMER'S

BETŰÖNTŐDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

monogrammról
előző cikk
melléklete.

FELVIDÉKI FÉMÁRUGYÁR RT.

BADIN

Gyárt és nagyban
szállít mindenféle
asztalos-, lakatos-,
kárpitós- és ács-
szerszámokat erős
és pontos kivitel-
ben. Műszerészek
számára precíziós
eszközöket, finom
rajzeszközöket és
mérlegeket. Gyors
és pontos szállítás

RAKTÁRAK: BESZTERCEBÁNYA,
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-UT 71

17. példa

Legujabb
áruház a

PÉCSI
HENRIK
ÁRUHÁZA
ARAD II

18. példa

16. példa

19. példa

20. példa

TELEFON 3-30

NAGY ZENEMŰKERESKEDÉS
KERNMANN GYULA
ZENEMŰKIADÓVÁLLALATA

FIÓKÜZLET: EGER. FŐÜZLET:
HAJDUSZOBOSZLÓ
KLEMENTINA-UTCZA 6.SZÁM

HAJDUSZOBOSZLÓ

21. példa

BALDIN

Felirat és cím: ...
Küldetés: ...
Küldetés: ...
Küldetés: ...
Küldetés: ...
Küldetés: ...
Küldetés: ...
Küldetés: ...
Küldetés: ...
Küldetés: ...
Küldetés: ...

TELEFON 3-30

HAJDUSZOBOSZLÓ

KIEMELT: EGÉR FŐKÖZLÖNY
HAJDUSZOBOSZLÓ
KLEVENTINA UTCA 6 SZÁM

KEMENYKÉRESKEDE
MÁNY GYULA
ÜKIDÓVÁLLALATA

NÉGY KÉRDÉSRE NÉGY FELELET

MI A HALÁL? HOL VAN A TULVILÁG?
MILYEN AZ ÉLET A TULVILÁGON?
LEHET-E ELKÉPZELNI A TULVILÁGOT?

DU PREL NYOMÁN IRTA: BATA MÓR
KIADJA DEUTSCH VILMOS ÉS TÁRSAI
KÖNYVKERESKEDÉSE BUDAPEST, VIII.
JÓZSEF-KÖRUT 35. SZÁM

MODERN KÖNYVTÁR
IRODALMI, MŰVÉSZETI, TUDOMÁNYOS
GYŰJTEMÉNY.
A MODERN IRÓK
KÖNYVESHÁZA

88.
SZÁM

NAGY LAJOS:

AZ ASSZONY,
A SZERETŐJE
ÉS A FÉRJE

Az új magyar irodalom egyik igen
jelentékeny novella-írójának első
kötete, amelylyel a közönség elé
lép. Legeredetibb novellái vannak
e kötetben összegyűjtve, amelyek
a legszebb magyar novellák közül
valók és élvezetes olvasmányok!!

SZERKESZTI
GÖMÖRI JENŐ

KIADJA AZ
ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI RT.

BIRÓ MIHÁLY GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA ÉS AZ 1912. ÉVI ZSÜRIMENTES KIÁLLÍTÁS A MŰVÉSZHÁZBAN

1912 MAJUS
JUNIUS HÓ

KIADJA A MŰVÉSZHÁZ MŰVÉSZETI
EGYESÜLET, IV., KRISTÓFTÉR 2. SZ.

MODERN KÖNYVTÁR
IRODALMI ÉS TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNY. MODERN
IRÓK KÖNYVESHÁZA. SZERKESZTI: GÖMÖRI JENŐ

62-64.
SZÁM

SZABÓ ERVIN:

A TŐKE
ÉS A MUNKA
HARCA

„KORUNK MOZGATÓI“
CIMŰ SZOROZAT III. FÜZETE

E FÜZET
ARA 80 f

KIADJA AZ ATHENAEUM IRODALMI
ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG,
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-UT 54. SZ.

Czernojaeski Dusan

úri- és katonaszabó
készít: magyar díszmun-
kákat, angol sport- és
vadászruhákat, libé-
riákat, ugyszintén
teljes önkéntesi
felszerelést.

Budapest, IX, Mester-utca 47. sz.

Telefon-hívószám: 55=23

Knopp Miksa

tapétadisítő készít ezen
szakmához tartozó mun-
kákat izlésesen nagyon
jutányos árákért. + Költsé-
gvetésekkel s minták-
kal készséggel szolgál.

Budapest, IX, Liliom-u. 4

Gergely

fényképészeti
műintézete.

Készít:
architektural
felvételeket,
interieuröket.
Specialista
gép- és gép-
vészfelvéte-
lekben.
Műszaki raj-
zok sokszo-
rosítása.

Budapest, II. Kerület
Zsigmond-utca 14

**TELEFON 141-99
MELLÉKÁLLOMÁSA.**

BUSZTIN I. NYOMDÁSZ

**KÜLÖNLEGESSÉGEIM:
MÉRNÖKI, ÉPÍTÉSZETI,
VASUTÉPÍTÉSI, ÉS GAZ-
DASÁGI NYOMTATVÁ-
NYOK, MŰSZAKI RAJZ-
■ ÉS IRODA-SZEREK. ■**

**PAPIRKERESKEDÉSE ■ ÜZLETI ÉS MÁSOLÓ-
KÖNYVEK NAGY RAKTÁRA ■ MODERN KÖ-
ÉS KÖNYVNYOMDAI MUNKÁK VÁLLALATA
BUDAPEST, VII., KIRÁLY-UTCA 13.**

BUDAPEST, 191 .....

BUDAPEST, WIL. KIRÁLY-UTCA
ÉS KÖNYVTÁRSZABÁLYZATA

HORVÁT LAJOS

GRAFIKAI SZAKÜZLETE · BUDAPEST

VI. DÁVID UTCA 8 · TELEFON 123-09

VEZÉRKÉPVISELETEK: BETÜK: BAUERSCHÉ GIESSEREI · RÉZ-
LÉNIÁK: ZIEROW & MEUSCH · NYOMDAGÉPEK: A. HOGENFORST
GYORSSAJTÓK: MASCHINENFABRIK JOHANNISBERG · ELVÁLLAL
TELJES NYOMDA BERENDEZÉSEKET · ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR
ÚJ ÉS HASZNÁLT GÉPEKBEN, SZERELVÉNYEKBE, ANYAGBAN

· ZELINKA ÉS · HALBROHR

Szállít különféle
papírlemezket
könyvkötészeti és
technikai célokra
minden minőség-
ben s nagyságban

BUDAPEST, SOROKSÁRI-ÚT
37. SZÁM. TELEFON-SZ. 57-48

Szállít géptisztító
rongyot mosva és
fertőtlenítve. ☸
Vesz papírhulla-
dékot papírgyár-
tási célra. ☸☸

BAUER

FRANKFURT A. M. ÉS BARCELONA

ALAPITVA 1837

A LEGRÉGIBB ÉS LEGSZÁLLÍTÓ- KÉPESEBB BETÜÖNTŐDE

300 MUNKAS ÉS HIVATALNOK · LEGMAGASABB
KITÜNTETÉSEK: ÁLLAMI-ÉREM, GRAND PRIX STB

Vezérképviselő Magyarországra részére:

HORVÁT LAJOS, BUDAPEST, VI. DÁVID-UTCA 8

A világ legrégebbi, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lera-
kat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi
párisi világkiállításon
versenyen kívüli jury-
tag. Grand Prix: St.
Louis 1904, Lüttich
1905, Milano 1906 és
Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kő- és könyvnyomdai, könyv-
kötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany-
és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok
öntése. Kencék. Preparált papírok könyvnyomdák részére.

BETÜÖNTÖDE

GENZSCH ÉS HEYSE

Hamburg · München

ajánlja egyenvonalra (Normalschriftlinie) öntött
elismert legjobb gyártmányu hatásos betűit és
diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRÜSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty-utca 69-71

Grafikai Szemle

Havi folyóirat a grafikai iparágak számára
Megjelenik minden hónapban egyszer
A Magyarországi Könyvnyomda-
szok és Rokonszakmabeliek
Szakkörének kiadása ~

8

Szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatárs Gondos Ignác
1912 július hó. Huszonkötödik évfolyam Hatodik szám

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. kerület,
Conti-utca 4. szám, Világosság Könyvnyomda r.-t. ~

FOLYÓIRAT

Világosság-Könyvnyomda

